

B I B L I O T H E C A
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
T E V B N E R I A N A

POETAE EPICI GRAECI
TESTIMONIA ET FRAGMENTA

PARS II
FASCICVLVS 3

MVSAEVS · LINVS · EPIMENIDES
PAPYRVS DERVENI · INDICES

EDIDIT
ALBERTVS BERNABÉ

BEROLINI ET NOVI EBORACI
WALTER DE GRUYTER MMVII

Der Verfasser hat dieses Werk mit Unterstützung des
Ministerio de Educación y Ciencia, Spanien
(Consolider C HUM2006-09403/FILO) erstellt.

♻ Gedruckt auf säurefreiem Papier,
das die US-ANSI-Norm über Haltbarkeit erfüllt.

ISBN 978-3-11-019487-6
ISSN 1864-399X

Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek

Die Deutsche Nationalbibliothek verzeichnet diese Publikation in
der Deutschen Nationalbibliografie; detaillierte bibliografische Daten
sind im Internet über <http://dnb.d-nb.de> abrufbar.

© Copyright 2007 by Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, D-10785 Berlin
Dieses Werk einschließlich aller seiner Teile ist urheberrechtlich geschützt. Jede Verwertung außerhalb
der engen Grenzen des Urheberrechtsgesetzes ist ohne Zustimmung des Verlages unzulässig und straf-
bar. Das gilt insbesondere für Vervielfältigungen, Übersetzungen, Mikroverfilmungen und die Einspei-
cherung und Verarbeitung in elektronischen Systemen.

Printed in Germany

Satz: Andreas H. Buchwald, Leipzig
Druck und Bindung: Druckhaus „Thomas Müntzer“ GmbH, 99947 Bad Langensalza

HOC VOLVMINE CONTINENTVR

Praefatio	IX
Librorum conspectus	X

PARS TERTIA. AVCTORES ORPHEO SIMILES

I. MVSAEVS TESTIMONIA ET FRAGMENTA

TESTIMONIA VITAE ET ARTIS (fr.1-56)	3
aetas et genus: poeta antiquissimus (fr. 1-4a)	3
dubitant Musaeus antiquissimusne fuerit (fr. 5)	5
patria (fr. 6-9)	6
parentes (fr. 10-14)	7
Antiopae amator (fr. 15)	11
uxor (fr. 16)	11
Eumolpi pater (fr. 17-18)	12
Helenae pater (fr. 19)	13
Musaeus et Orpheus (fr. 20-23)	13
musicus (fr. 24-26)	15
deus, sicut Orpheus (fr. 26a)	17
iter in Aegyptum (fr. 27)	17
litterarum, metri dactylici hexametri, numerorum inventor (fr. 28-30) . . .	17
μάντις (fr. 31)	18
sapiens (fr. 32)	18
Eleusis et mysteria (fr. 33-40)	19
volans (fr. 41)	22
a Christianis contemptus (fr. 42)	23
Sethiani imitantur (fr. 43)	23
mors et sepulcrum (fr. 44-45)	23
apud inferos (fr. 46-48)	24
theologus aliquando cum Mose confusus (fr. 49)	26
Musaeus ab aliis auctoribus imitando expressus vel enarratus (fr. 50-52)	27
ipse philosophus (fr. 53-54)	28
Herodori liber de Musaeo (fr. 55)	29
Nicocrates de Musaeo (fr. 55a)	29
Musaei carmina Christianis temporibus servata (fr. 56)	30
CARMINA (fr. 57-103)	30
hymni (fr. 57-61)	30

Χρησμοί (fr. 62-71)	32
Εὐμολπία vel Ὑποθήκαι Εὐμόλπωι (fr. 72-75)	35
de animae natura origine fato (fr. 76)	37
Σφαῖρα (fr. 77-78)	38
theogonia (fr. 79-91)	39
fragmenta de medicina (fr. 92-93)	48
incerti operis (fr. 94-103)	49

II. LINI TESTIMONIA ET FRAGMENTA

TESTIMONIA VITAE ET ARTIS (fr. 1-77)	56
testimonium Homericum varie explicatum (fr. 1)	56
testimonia antiquissima (fr. 2-4)	57
ab eo oriundus Homerus (fr. 5-6)	58
paulo ante bellum Troianum ortus (fr. 7-9)	59
Amphioni Zethoque coaevus (fr. 10)	60
dubitant Homerone antiquior fuerit (fr. 11-12)	61
Prophetarum aut Iudicum hebraeorum temporibus aequalis (fr. 13)	62
patria (fr. 14-18)	62
pater (fr. 19-24)	64
mater (fr. 25-33)	66
fratres (fr. 34)	70
filii (fr. 35-36)	71
plures Lini (fr. 37)	71
musicus et poeta (fr. 38-45)	72
theologus et philosophus (fr. 46-50)	75
in numero septem sapientium (fr. 51) vel antiquior (fr. 52)	77
Linus et litterae (fr. 53-55)	77
hexametri inventor (fr. 56)	79
variarum artium peritus (fr. 57)	79
Linus in ludibus victor (fr. 57a)	79
Linus et Orpheus (fr. 58-59a)	79
Linus et Musaeus	81
Thamyridis magister (fr. 60)	81
Herculis magister et ab eo occisus (fr. 61-63)	81
Pronopidae magister (fr. 63a)	83
alia de Lini morte (fr. 64-68)	83
funus et epitaphia (fr. 69-70)	88
apud inferos (fr. 71)	90
cultus (fr. 72-72a)	90
auctores de Lino (fr. 73-74)	91
Linum contemnunt Christiani (fr. 75)	92
Sethiani imitantur (fr. 76)	93
Orpheus carmen 'Sphaera' intitulatum Lino dedicavit (fr. 77)	93

CARMINA (fr. 78-93)	94
carmina de mundi natura (fr. 78-91)	94
θρῆνοι (fr. 92)	104
incerta (fr. 93)	104

III. EPIMENIDIS TESTIMONIA ET FRAGMENTA

TESTIMONIA VITAE ET ARTIS (fr. 1-32)	105
vita, patria, aetas (fr. 1-5)	105
longus somnus, longaevitas (fr. 6)	113
de Epimenide proverbialia (fr. 7)	116
eius animam e corpore exire et in corpus redire sua sponte posse referebatur (fr. 7a)	117
in vitam redactus (fr. 8)	118
in numero septem sapientium (fr. 9)	118
purgator (10-12)	119
τελετών introductor interpresque (fr. 13)	121
templa erigere suasit (fr. 14-14b)	122
magus, vates, sacerdos (fr. 15-20)	123
philosophus (fr. 21)	126
Epimenides et Pythagoras (fr. 22-26)	126
plantae quae ei cibo fuerunt (fr. 27-29)	128
iter Spartam (fr. 30)	131
Epimenidis sepulchrum (fr. 31-31a)	131
Epimenidis pellis (fr. 32)	132
Epimenidem sicut deum coluerunt Cretenses (fr. 32a)	133
Epimenidae plures (fr. 32b)	133
OPERA (fr. 33-67)	133
fragmentum de se ipso (fr. 33)	134
Κρητικά (fr. 34-38)	136
Τελχινιακή ιστορία (fr. 39)	142
Χρησμοί (fr. 40-45)	143
Θεογονία (fr. 46-53)	152
Κουρήτων καὶ Κορυβάντων γένεσις	159
Καθαρμοί (fr. 54)	159
Γενεαλογίαι (fr. 55-57)	160
Ἀργούς ναυπηγία (fr. 57a-59)	161
incerti operis fragmenta (fr. 60-66)	163
Ἐπιστολαί (fr. 67-68)	167

IV. APPENDIX.

PAPYRUS DERVENI	169

INDICES	271
Index verborum	271
Papyri Derveni index verborum	315
Index fontium	329
Index operum et poetarum	374
Numerorum tabulae	377
Addenda et corrigenda	443

PRAEFATIO

In hoc fasciculo continentur fragmenta Musaei, Lini, Epimenidis et Papyri Derveni textum integrum una cum indicibus, numerorum tabulis et addendis et corrigendis fasciculis 1-2.

gratias ago maximas Gabor Betegh, Emanuele Dettori, Tiziano Dorandi, Dirk Obbink, Richard Janko, Ana Isabel Jiménez et Marco Antonio Santamaria, qui lectiones propositaque ex dissertationibus suis nondum publici iuris factis mecum amabiliter communicaverunt, et. Francesc Casadesús quia mihi praebuit locos similes Derveni papyro apud Stoicorum auctorum scripta inventos, et praecipue Douglas Olson, qui diligenter et comiter fasciculum primum huius editionis perlegit et in *Bryn Mawr Class. Rev.* 2006.07.27 mihi admonuit de erratis quae in addendis et corrigendis correctae sunt.

gratias ago maximas denique Hans Gärtner, qui haec editionis textum multis locis meliorem reddidit.

Matriti, 23-VII-2007

A. Bernabé

LIBRORVM CONSPECTVS

MVSAEVVS

EDITIONES

- Passow, F., Musaeos, Urschrift, Übersetzung, Einleitung und kritische Anmerkungen, Leipzig 1810
- Düntzer, H., Die Fragmente der epischen Poesie, Köln 1840, 72-74
- Mullach, F. W. A., Fragmenta Philosophorum Graecorum, I, Paris 1860, 158-161
- Kinkel, G., Epicorum Graecorum fragmenta, Leipzig 1877, 218-230
- Curti, V., La teogonia di Museo, Terranova, Sicilia, 1893
- Kern, O., De Musaei Atheniensis fragmentis, Index Rostock 1898
- Diels, H.-Kranz, W., Die Fragmente der Vorsokratiker, Berlin 1903 (¹⁵1971), n. 2
- Colli, G., La sapienza greca, I, Milano 1977 (³1981), n. 5
- Martínez Nieto, R. B., La Θεογονία de Museo: fragmentos inéditos e intento de reconstrucción, Emerita 69, 2001, 115-152

DISSERTATIONES

- Crönert, G., De Lobone Argivo, in Charites F. Leo ... dargebracht, Berlin 1911, 123-145
- Dabasis, I. N., Μουσαῖος ὁ αὐιδὸς καὶ ποιητής, ὁ μάντις καὶ θεραπευτής, ΠΛΑΤΩΝ 28, 1976, 26-31
- Dalbert, P., Die Theologie der hellenistisch-jüdischen Missions-Literatur unter Aus-schluß von Philo und Josephus, Hamburg 1954
- Eberhard, I. B., De Pampho et Musaeo, Diss. Monasterii 1864
- Graf, F., Eleusis und die orphische Dichtung Athens in vorhellenistischer Zeit, Berlin-New York 1974
- , Musaeus, The Oxford Classical Dictionary, Oxford ³1996, 1001s
- Guthrie, W. K. C., Orpheus and Greek Religion, London 1935 (²1952 = New York 1967, ³1993 cum praef. L. Alderink; Orphée et la religion grecque, Paris 1956; Orfeo y la religión griega, Madrid 2003)
- H[einze], Musaios [I], Der Neue Pauly 8, 2000, 501s
- Henrichs, A., Philodems De Pietate als mythographische Quelle, Cron. Erc. 5, 1975, 5-38
- , Ein neues Likymniosfragment bei Philodem, Zeitschr. Pap. Epigr. 57, 1984, 53-57
- , Zur Genealogie des Musaios, Zeitschr. Pap. Epigr. 58, 1985, 1-8
- , Three Approaches to Greek Mythography, in: J. Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 242-277, praec. 250s et adn. p. 270s

CONSPECTVS LIBRORVM

- Huxley, G. L., *Greek Epic Poetry from Eumelus to Panyassis*, London 1969, 114
Linforth, I. M., *The Arts of Orpheus*, Berkeley-Los Angeles 1941 (New York 1973)
Lobeck, C. A., *Aglaophamus sive de theologiae mysticae Graecorum causis libri tres, Regimontii* 1829
Luiselli, R., Contributo all'interpretazione delle Argonautiche Orfiche: studio sul proemio, in: A. Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 265-307, praec. 269-288
Luppe, W., Zu einigen Stellen in Philodem, *Περὶ εὐσεβείας*, P. Herc. 433, Arch. f. Pap. 33, 1987, 79-85
Maass, E., *Orpheus, Untersuchungen zur griechischen, römischen, altchristlichen Jenseitsdichtung und Religion*, München 1895
Martínez Nieto, R. B., *La aurora del pensamiento griego. Las cosmogonías prefilosóficas griegas de Hesíodo, Alcman, Ferecides, Epiménides, Museo y la Teogonía órfica antigua*, Madrid 2000
Masaracchia, A., Orfeo e gli 'orfici' in Platone, in: A. Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 173-197, praec. 179ss
Parke, H. W., What kind of oracle is IG II², 4968?, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 60, 1985, 93-96
Pörtulas, J., *Généalogies d'Homère*, in: D. Auger-S. Said (edd.), *Généalogies mythiques*, Paris-Nanterre 1998, 327-336
Ricciardelli Apicella, G., Orfismo e interpretazione allegorica, *Boll. Class.* 3. 1, 1980, 116-130
—, Le teogonie orfiche nell'ambito delle teogonie greche, in: A. Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 27-51, praec. 32
Robert, C., *Die griechische Heldensage*, I 1 Berlin 1920, praec. 50s
Rzach, A., *Musaïos*, RE XVI 1 (1933) 757-767
Salvadori Baldascino, L., Rileggendo P. Cornell 55: un elenco di ieromnemoni mitici?, *Aegyptus* 70, 1990, 205-210
Schoemann, G. F., *Opuscula Academica*, Berlin 1857, II, 6-9
Steuding, *Musaïos* 1, in: W. H. Roscher, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie*, Leipzig 1902-1909, II, 3235-3237
West, M. L., *Orphic Poems*, Oxford 1983
—, Two Lunatic Notes, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 50, 1983, 46
Ziegler, K., *Theogonien*, in: W. H. Roscher, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie*, V, Leipzig 1902-1909, 1469-1554

ICONOGRAPHIA

- Kaufmann-Samaras, A., *Musaïos*, LIMC VI (1992) 1, 685-687; 2, 407s

LINVS

EDITIONES

- Mullach, F. W. A., *Fragmenta Philosophorum Graecorum*, I, Paris 1860, 155-157
West, M. L., *Orphic Poems*, Oxford 1983, 62-67

CONSPECTVS LIBRORVM

DISSERTATIONES

- Abert, [H.], *Linus* 1, RE XIII 1 (1926) 715-717
 Ambrosch, [J. J. A.], *De Lino*, Berlin 1829
 Brugsch, H., *Die Adonisklage und das Linoslied*, Berlin 1852
 Fabricius, J. A., *Bibliotheca Graeca*, Hamburg 1790 [= Hildestein 1965. ³1992], I, 110-114
 Gow, A. S. F., *Bucolici Graeci*, Cambridge ²1952, comm. ad Theocr. 10, 41
 Greve, *Linus*, in: W. H. Roscher, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie*, Leipzig 1894-1897, II 2053-2063
 Gruppe, O., *Die griechischen Culte und Mythen in ihren Beziehungen zu den orientalischen Religionen*, Leipzig 1887, 628s
 Häußler, R., *λίνος* ante *λίνον*?, Rh. Mus. 117, 1974, 1-14
 Henrichs, A., *Philodems De Pietate als mythographische Quelle*, Cron. Erc. 5, 1975, 5-38
 —, *Ein neues Likymniosfragment bei Philodem*, Zeitschr. Pap. Epigr. 57, 1984, 53-57
 Klein, U., *Linus*, Der Kleine Pauly III (1999) 676
 Kroll, W., *Linus* 1, RE XIII 1 (1926) 717
 Lasaulx, E. von, *Die Linosklage*, Würzburg 1842
 Lesky, A., *Amphimaros*, Rh. Mus. 93, 1950, 54-59 (= *Gesammelte Schriften*, Bern-München 1966, 352-355)
 Maass, E., *Linus* (*Carmen popolare* 2 Bergk), Hermes 23, 1888, 303-306
 Reiner, E., *Die rituelle Totenklage der Griechen*, Tübingen 1938, 109-113
 Rose, H. J.-Krummen, E., *Linus*, The Oxford Classical Dictionary, Oxford ³1996, 868
 Schoemann, G. F., *Opuscula Academica*, II, Berlin 1857, 4-6
 Silva, J., *Linus a Homer?*, Ítaca 18, 2002, 115-128
 Stammer, J., *De Lino*, Diss. Bonn 1855
 Susemihl, F., *Geschichte der griechischen Literatur in der Alexandrinerzeit*, I, Leipzig 1891 [= Hildesheim 1965], 378
 Thom, J. C., *The Pythagorean Golden Verses*, Leiden-New York-Köln 1995
 West, M. L., *Conjectures on 46 Greek Poets*, Philologus 110, 1966, 147-168, praec. 155s
 —, *The Orphic Poems*, Oxford 1983, 56-61
 Wilamowitz-Moellendorff, U. von, *Euripides, Herakles*, Berlin ²1895 [= Darmstadt 1959, III 84s.], II 84s
 —, *Die griechische Heldensage*, Sitzber. Preuß. Akad. Wiss. 1925, 214-242, praec. 230-234 (= *Kleine Schriften* 5.2, Berlin 1937, 108-113).

ICONOGRAPHIA

- Boardman, J., *Linus*, LIMC VI 1 (1992) 289-290
 Schefold, K.-Jung, F., *Die Urkönige Perseus, Bellerophon, Herakles und Theseus in der klassischen und hellenistischen Kunst*, München 1988, 91-95 ("Linus, Musaios und Thamyris")

CONSPECTVS LIBRORVM

Schmidt, M., Eracle ed altri ragazzi, in: *Modi e funzioni del racconto mitico nella ceramica greca, italiota ed etrusca dal VI al IV secolo a. C.*, Salerno 1995, 13-25

EPIMENIDES

EDITIONES

- Heinrich, C. F., *Epimenides aus Kreta, Zusammenstellung aus Bruchstücken*, Lipsiae 1801
- Duentzer, H., *Die Fragmente der epischen Poesie der Griechen*, Köln 1840, 69-73
- Mueller, C., *Fragmenta Historicorum Graecorum*, IV, Paris 1870, 404s
- Kinkel, G., *Epicorum Graecorum Fragmenta*, Leipzig 1877, 230-237
- Diels H.-Kranz, W., *Die Fragmente der Vorsokratiker*, I, Berlin ¹1954, n. 3
- Jacoby, F., *Die Fragmente der griechischen Historiker*, Leiden ²1954, n. 457
- Colli, G., *La sapienza greca*, Milano ²1978, II, 43-75
- Martínez Nieto, R. B., *La aurora del pensamiento griego. Las cosmogonías prefilosóficas griegas de Hesíodo, Alcman, Ferecides, Epiménides, Museo y la Teogonía órfica antigua*, Madrid 2000, 111-137
- Fowler, R. L., *Early Greek Mythography*, vol. I: Text and Introduction, Oxford 2000, 79-101

DISSERTATIONES

- Arrighetti, G., *Fra purificazioni e produzione letteraria. La Teogonia di Epimenide*, in: *Epimenide cretese*, Napoli 2001, 217-225
- Barone, G., *Epimenide di Creta e le credenze religiose de' suoi tempi*, Napoli 1880
- Bernabé, A., *Fragmentos de épica griega arcaica*, Madrid 1979, 328-345
- , *La Teogonia di Epimenide. Saggio di ricostruzione*, in: *Epimenide cretese*, Napoli 2001, 195-216
- Borgeaud, Ph., *Melampous and Epimenides: Two Greek Paradigms of the Treatment of Mistake*, in: J. Assmann-G. Stroumsa (edd.), *Transformations of the Inner Self in Ancient Religions*, Leiden 1999, 287-300
- Bouché-Leclercq, A., *Histoire de la Divination dans l'Antiquité*, Paris 1879-1882 (praec. II, 1880, 94-102)
- Breglia Pulci Doria, L., *Osservazioni sulla Teogonia di Epimenide*, in: *Epimenide cretese*, Napoli 2001, 279-311
- Bremmer, J. N., *The Skins of Pherekydes and Epimenides*, *Mnemosyne* 46, 1993, 234-236
- Burkert, W., *Lore and science in ancient Pythagoreanism*, Cambridge Mass. 1972
- , *The Orientalising Revolution. Near Eastern influence in the Early Archaic Age*, Cambridge Mass.-London 1992
- Capriglione, J. C., *La malva e l'asfodelo*, in: *Epimenide cretese*, Napoli 2001, 37-51
- Casertano, G., *Che cosa ha 'veramente' detto Epimenide*, in: *Epimenide cretese*, Napoli 2001, 357-390
- Catarzi, M., *Epimenide e il tempo*, in: *Epimenide cretese*, Napoli 2001, 315-356

CONSPECTVS LIBRORVM

- Courcelle, P., Un vers d'Épiménide dans le "Discours sur l'Aréopage", *Rev. Ét. Gr.* 76, 1963, 404-413
- Debiasi, A., Naupactia ≠ Ἀργοῦς ναυπηγία, *Eikasmos* 14, 2003, 91-101
- Demoulin, H., Épiménide de Crète, Bruxelles 1901
- Detienne, M., Les maîtres de vérité dans la Grèce archaïque, Paris 1967, 129-131
- Diels, H., Ueber Epimenides von Kreta, *Sitz.-Ber. Akad. Berlin* 1891, 387-403 (= W. Burkert [ed.], *Kleine Schriften zur Geschichte der antiken Philosophie*, Darmstadt 1969, 36-52)
- Dodds, E. R., *The Greeks and the Irrational*, Berkeley-Los Angeles-London 1951, praec. 141-146
- Dušanić, S., On Theopompus' Philippica VI-VIII, *Aevum* 51, 1977, 27-36
- , Épiménide le Cnossien et les thèmes historico-politiques des Lois de Platon: à propos de l'inscription IG, II², 4968, *Epigraphica* 53, 1991, 25-57
- Faure, P., *Fonction des cavernes crétoises*, Paris 1964
- Federico, E., La katharsis di Epimenide ad Atene. La vicenda, gli usi e gli abusi ateniesi, in: *Epimenide cretese*, Napoli 2001, 77-128
- Fowler, R. L., P.Oxy. XXVI 2442 fr. 29: A Citation of Euphorion?, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 96, 1993, 15s
- García Gual, C., *Los siete sabios (y tres más)*, Madrid 1989, praec. 159-181
- Gigante, M., Vite dei Filosofi, *Diogene Laerzio*, Bari 1976, praec. 109-115
- , Il Bios laerziano di Epimenide, in: *Epimenide cretese*, Napoli 2001, 7-24
- Gómez, P., Savis i tirans: la correspondència dels Set Savis al llibre I de Diògenes Laerci, *Ítaca* 18, 2002, 191-209
- Grottanelli, C., La parola rivelata, in G. Cambiano-L. Canfora-D. Lanza (edd.), *Lo spazio letterario della Grecia antica*, I 1, Roma 1992, praec. 219ss
- Henrichs, A., Toward a New Edition of Philodemus' Treatise On Piety, *Greek Rom. Byz. Stud.* 13, 1972, 67-98
- Hiller, E., Die literarische Thätigkeit der sieben Weisen, *Beiträge zur griechischen Literaturgeschichte*, *Rh. Mus.* 33, 1878, 518-529, praec. 525-527
- Huxley, G. L., "Nikias, Crete and the Plague", *Greek Rom. Byz. Stud.* 10, 1969, 235-239
- , *Greek Epic from Eumelos to Panyassis*, London 1969, 80-84
- Jaeger, W., *The Theology of the Early Greek Philosophers*, Oxford 1947 (*La teología de los primeros filósofos griegos*, México 1952)
- Kaczyńska, E., The Panacra Mountains in Callimachus and Epimenides, *Eos* 86, 1999, 33-37
- Kern, O., *De Orphei, Epimenidis, Pherecydis Theogoniis Quaestiones Criticae*, Berlin 1888
- , Epimenides 2-3, *RE VI 1* (1907) 174-178
- Kirk, G. S.-Raven, J. E.-Schofield, M., *The Presocratic Philosophers*, Cambridge 1983
- Koyré, A., Épiménide le menteur: ensemble et catégorie, Paris 1947
- Kroll, W., *Adversaria Graeca*, *Philologus* 53, 1894, 416-428, praec. 425s
- Lanata, G., *Medicina magica e religione popolare in Grecia*, Roma 1967
- Leclerc, M. C., Épiménide sans paradoxe, *Kernos* 5, 1992, 221-233

- Lee, J. G. M., Epimenides in the Epistle to Titus (I 12), *Nov. Test.* 22, 1980, 96
- Lupi, M., Epimenide a Sparta. Note sulla tradizione, in: *Epimenide cretese*, Napoli 2001, 170-191
- Marinatos, S., The cult of the Cretan caves, *Rev. of Relig.* 5, 1940-1941, 123-136
- Martínez Nieto, R. B., La aurora del pensamiento griego. Las cosmogonías prefilosóficas griegas de Hesíodo, Alcmán, Ferecides, Epiménides, Museo y la Teogonía órfica antigua, Madrid 2000
- Mazzarino, S., Il pensiero storico classico, Bari 1983, 46-52
- Mele, A., Il corpus epimenideo, in: *Epimenide cretese*, Napoli 2001, 227-278
- Moulinier, L., Le pur et l'impur dans la pensée des Grecs, Paris 1952, praec. 49-58
- Nicklin, T., Epimenides' Minos, *Class. Rev.* 30, 1916, 33-37
- Parke, H. W., What kind of oracle is IG II², 4968?, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 60, 1985, 93-96
- Parker, R., Epimenides, *Der Neue Pauly* 3, 1997, 1144
- Poljakov, Th., The nymph Balte, mother of Epimenides, *Rh. Mus.* 130, 1987, 410-412
- Pörtulas, J., Epiménides de Creta e la saviesa arcaica, *Ítaca* 9-11, 1993-1995, 45-58
- , Puficació ritual i concòrdia: Soló i Epiménides a Atenes, *Ítaca* 18, 2002, 211-222
- Powell, J. U., On an alleged new fragment of Epimenides, *Class. Rev.* 30, 1916, 139-142
- Pugliese Carratelli, G., Epimenide, in: *Antichità Cretesi. Studi in onore di Doro Levi*, Catania 1978, II, 9-15 (= Tra Cadmo e Orfeo. Contributi alla storia civile e religiosa dei Greci d'Occidente, Bologna 1990, 365-377)
- Ricciardelli Apicella, G., Le teogonie orfiche nell'ambito delle teogonie greche, in: A. Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 27-51, praec. 32s adn. 23
- Rohde, E., *Psyche. Seelenkult und Unsterblichkeitsglaube der Griechen*, Tübingen 1907, praec. II 96-102
- Rudhardt, J., *Le thème de l'eau primordiale dans la mythologie grecque*, Berne 1971, 60s
- Sabbatucci, D., *Saggio sul misticismo greco*, Roma 1965, praec. 87ss
- Santillana, G. de, *The origins of Scientific Thought*, Chicago 1961 (Le origini del pensiero scientifico, Firenze 1966)
- Scarpi, P., Il grande sonno di Epimenide ovvero vivere sulla linea di confine in: *Epimenide cretese*, Napoli 2001, 25-35
- Schultess, C., *De Epimenide Crete*, Diss. Goettingen-Bonn 1877
- Strataridaki, A., Epimenides of Crete: Some Notes on his Life, Works and the verse "Κρήτες ἀεὶ ψεύσται", *Fortunatae* 2, 1991, 207-223
- , Theopompus of Chios, Epimenides and Einstein's Theory of Relativity, *Parola del passato* 53, 1998, 352-358
- Svenbro, J., La vera metempsychosi. Licurgo, Numa e il cadavere di Epimenide, in: *Storia della lettura nella Grecia antica*, Roma-Bari 1991, 123-144
- Tortorelli Ghidini, M., Epimenide e la teogonia cretese, in: G. Cerri (ed.), *La letteratura pseudepigrafa nella cultura greca e romana*, Napoli 2000, 79-95
- , Epimenide a Creta: tra biografia e teogonia, in: *Epimenide cretese*, Napoli 2001, 53-76

CONSPECTVS LIBRORVM

- Tzifopoulos, G. Z., Λατρείες στην Κρήτη: η περίπτωση των διονυσιακών-ορφικών ελασμάτων, in: A. A. Avagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 147-171, praecipue 148s
- Valois, R., Épiménide et l'organon, Laval Théol. Phil. 32, 1976, 115-130
- Visconti, A., Epimenide Bouzyges, in: Epimenide cretese, Napoli 2001, 129-167
- West, M. L., The Orphic Poems, Oxford 1983 (I poemi orfici, Napoli 1993)
- , Two Lunatic Notes, Zeitschr. Pap. Epigr. 50, 1983, 46
- Yannakakis, N. Ch., 'Ηράκλειτος ἐναντίον Ἐπιμενίδου, Ariadne 5, 1989, 63-68
- Zeller, E., Die Philosophie der Griechen in ihrer geschichtlichen Entwicklung dargestellt, I, Leipzig 1919, 120-122

ADDENDA FASCICVLIS 1 ET 2 NOTVLAE CRITICAE DE ORPHICIS FRAGMENTIS

- Jourdan, F., Rev. Ét. Gr. 117, 2004, 803-805, *Recens.* A. Bernabé, Poetae epici graeci testimonia et fragmenta II 1
- Olson, D., *Recens.* A. Bernabé, Poetae epici graeci testimonia et fragmenta II 1, Bryn Mawr Class. Rev. 2006.07.27
- West, M. L., *Recens.* A. Bernabé, id., Class. Rev. 56, 2006, 5-7

DISSERTATIONES DE RELIGIONE VEL DE PHILOSOPHIA AD ORPHICA SPECTANTES ET DE ORPHICIS CARMINIBVS

- Burkert, W., Babylon Memphis Persepolis: Eastern Contexts of Greek Culture, Cambridge, Mass 2004
- Calame, C., Masques d'autorité. Fiction et pragmatique dans la poésie grecque antique, Paris 2005
- , Pratiche orfiche della scrittura: itinerari iniziatici?, in: G. Guidorizzi- M. Melotti (edd.), Orfeo e le sue metamorfosi, Roma 2005, 28-45
- , Pratiques poétiques de la mémoire. Représentations de l'espace-temps en Grèce ancienne, Paris 2006
- Chaniotis, A., Das Jenseits: Eine Gegenwelt?, in: T. Hölscher (ed.), Gegenwelten zu den Kulturen Griechenlands und Roms in der Antike, Leipzig 2000, 159-181
- Chatzopoulos, M. B., Λατρείες της Μακεδονίας: "Τελετές μεταβάσεως και μυήσεις", in: A. A. Avagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα, 11-29
- Edmonds, R., Myths of the Underworld Journey. Plato, Aristophanes, and the 'Orphic' Gold Tablets, Cambridge 2004
- Herrero de Jáuregui, M., Orphic Ideas of Immortality: Traditional Greek Images and a New Eschatological Thought, in: M. Labahn-M. Lang (edd.), Lebendige Hoffnung – ewiger Tod?!, Jenseitsvorstellungen im Hellenismus, Judentum und Christentum, Leipzig 2007, 289-313

CONSPECTVS LIBRORVM

- Jaccottet, A. F., Choisir Dionysos. Les associations dionysiaques ou la face cachée du dionysisme, Zürich 2003
- Jiménez San Cristóbal, A. I., Rituales órficos, Doct. Diss. Madrid CDRom 2005
- , El concepto de dike en el orfismo, in: A. Alvar Ezquerra- J. F. González Castro (edd.), Actas del XI Congreso Español de Estudios Clásicos, Madrid, I, 2005, 351-361
- , El culto de Baco en una inscripción rodia del s. II-III d. C., Stud. Mat. Stor. Rel. 73, 2007, 135-164
- , Un iniziato soto un tumulo a Cuma?, Zetischr. Pap. Epigr. nondum ed.
- Jourdan, F., Manger Dionysos. L'interprétation du mythe du démembrement par Plutarque a-t-elle été lue par les néo-Platoniciens?, Pallas 67, 2005, 153-174
- Pierris, A., Mystery and Philosophy, Patras 2007
- Roberts, H. S., Pots for the Living, Pots for the Dead. Were Pots Purpose-made for the Funeral or Reused? Can Inscriptions Throw Light on the Problem?, in: A. Rathje et al. (edd.), Pots for the Living, Pots for the Dead, Copenhagen 2002, 9-31
- Santamaría Álvarez, M. A., ΠΟΙΝΑΣ ΤΙΝΕΙΝ. Culpa y expiación en el orfismo, in: A. Alvar Ezquerra- J. F. González Castro (edd.), Actas del XI Congreso Español de Estudios Clásicos, Madrid, I, 2005: 397-405
- Struck, P. T., Birth of the Symbol. Ancient Readers at the Limits of Their Texts, Princeton-Oxford 2004

CARMINA THEOGONICA PAPYRVS DERVENI

vid. Appendicem

THEOGONIA EVDEMIAS, HIERONYMI ET HELLANICI THEOGONIA, RHAPSODIAE

- Jourdan, F., Manger Dionysos. L'interprétation du mythe du démembrement par Plutarque a-t-elle été lue par les néo-Platoniciens?, Pallas 67, 2005, 153-174
- Herrero de Jáuregui, M., Dionysos mi-cuit: l'étymologie de Mésatis et le festin inachevé des Titans, Rev. de l'Hist. des Rel. 223, 2006, 389-416
- Rudhardt, J., Les deux mères de Dionysos, Perséphone et Sémélé, dans les Hymnes orphiques, Rev. de l'Hist. des Rel. 219, 2002, 483-501

CARMINA DE CERERE ET PROSERPINA

- Cabrera, P.-Bernabé, A., Echos littéraires de l'enlèvement de Perséphone. Un vase apulien du Musée Archéologique National de Madrid, Antike Kunst 50, 2007, 58-75, pl. 6-7

CONSPECTVS LIBRORVM

PINDARI LOCI

- Faraone, Ch. A., A Drink from the Daughters of Mnemosyne: Poetry, Eschatology, and Memory at the End of Pindar's Isthmian 6, in: J. F. Miller-C. Damon-K. S. Myers (edd.), *Vertis in usum. Studies in Honor of Edward Courtney*, Leipzig 2002, 259-270
- Holzhausen, J., Pindar und die Orphik. Zu frg. 133 Snell/Maehler, *Hermes* 132, 2004, 20-36
- Santamaría Álvarez, M. A., *Φωνάεντα συνετοῖσιν*. Píndaro y los misterios: edición y comentario de la Olímpica Segunda, Doct. Diss. Salamanca 2004

EVRIPIDIS LOCI

- Bastianini, G.-Casanova, A. (edd.), *Euripide e i papiri*, Firenze 2005
- Bernabé, A., Un fragmento de Los Cretenses de Eurípides, in: J. A. López Férez (ed.), *La tragedia griega en sus textos*, Madrid 2004, 257-286
- Macías Otero, S. M., *Las ψυχὰς ἐνέρων* del fr. 912 Kannicht de Eurípides y la columna VI del Papiro de Derveni, *Cuad. Fil. Clás. (G)* 17, 2007, 145-161

LOCI PLATONICI

- Bernabé, A., *Recens.* R. Edmonds, Myths of the Underworld Journey, in: *Aestimatio* 3, 2006, 1-13
- , *L'âme après la mort: modèles orphiques et transposition platonicienne*, *Études Platoniciennes* 2007, nond. editum
- Bruss, J. S., *Recens.* R. Edmonds, Myths of the Underworld Journey, in: *Bryn Mawr Class. Rev.* 2005.04.66
- Casadesús Bordoy, F., La crítica platónica de la magia, in: J. Peláez (ed.), *El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico*, Madrid 2002, 191-201
- Edmonds, R., *Myths of the Underworld Journey. Plato, Aristophanes, and the 'Orphic' Gold Tablets*, Cambridge 2004
- Luri Medrano, G., En passant le fleuve de l'Oubli. Essay d'une lecture orphique de la "République" de Platon, in: *Eighth International Congress of Thracology, Thrace and the Aegean*, Sofia 2002, 59-70

EMPEDOCLIS LOCI

- Betegh, G., Empédocle, Orpheus et le Papyrus de Derveni, in: P.-M. Morel, J.-F. Pradeau (edd.), *Les anciens savants*, Strasbourg 2001, 47-70

CONSPECTVS LIBRORVM

Megino, C., Orfeo y el orfismo en la poesía de Empédocles: influencias y paralelismos, Madrid 2005

LAMELLAE AVREAE

- Bernabé, A., El 'gran viaje del alma' hitita y las laminillas órficas. Nuevas consideraciones, in: *Hrđā manasā. Festschrift Herzenberg, Moskva* 2005, 343-363
- , *Recens.* R. Edmonds, Myths of the Underworld Journey, in: *Aestimatio* 3, 2006, 1-13
- Bernabé, A.- Jiménez San Cristóbal, A. I., Instructions for the Afterlife: the Orphic gold tablets, Leiden 2007, nondum ed.
- , Are the Orphic Gold Leaves Orphic?, in: R. Edmonds (ed.), nondum ed.
- Burkert, W., Eleusis und Bakchika: Staatliche und private Mysterien in der griechischen Antike, in: *Antike und moderne Religion, Humanistische Bildung* 20, Stuttgart 1998, 57-73
- Calame, C., *Recens.* G. Pugliese Carratelli, Les lamelles d'or orphiques, in: *Kernos* 18, 2005, 560-562
- Chaniotis, A.-Mylonopoulos, J., *EBGR* 2001, n. 118, *Kernos* 17, 2004, 225
- Chaniotis, A.-Mylonopoulos, J., *EBGR* 2003, n. 68, *Kernos* 19: 2006, 365
- Coppola, D., Dioniso cretese nelle lamine auree, *AISS* 13, 1995-1996, 127-134
- Di Benedetto, V., Fra Hipponion e Petelia, *La parola del passato* 59, 2004, 293-306
- Edmonds, R., *Myths of the Underworld Journey. Plato, Aristophanes, and the 'Orphic' Gold Tablets*, Cambridge 2004
- Graf, F.-Johnston, S. I., *Ritual Texts for the Afterlife, Orpheus and the Bacchic gold tablets*, London-New York 2007
- Hatzopoulos, M. B., *Λατρείες τῆς Μακεδονίας: Τελετὲς μεταβάσεως καὶ μῆσει*, in: Avagianou, A. A., *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Αθήνα, 2002, 11-29
- Janko, R., *Reconstructing the archetype*, ined.
- Jiménez San Cristóbal, A. I., Dos nuevas laminillas órficas halladas en Macedonia, in: I. Rodríguez Alfageme-A. Bernabé (edd.), *Homenaje a R. Aguilar*, Madrid 2007, nondum ed.
- Tortorelli Ghidini, M., *Figli della terra e del cielo stellato, Testi orfici con traduzione e commento*, Napoli 2006

DE REBVS MAGICIS AD ORPHEVM SPECTANTIBVS

- Casadesús Bordoy, F., La crítica platónica de la magia, in: J. Peláez (ed.), *El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico*, Madrid 2002, 191-201
- Dickie, M. W., *Magic and magicians in the Greco-Roman world*, London-New York 2002

CONSPECTVS LIBRORVM

Martín Hernández, R., Orfeo, el orfismo y la magia en los siglos V y IV a. C., in: A. Alvar Ezquerro-J. F. González Castro (edd.) *Actas del XI Congreso Español de Estudios Clásicos*, Madrid, I, 2005, 375-383
—, *La magia y el orfismo*, Doct. Diss. Madrid 2006

ORPHICA IN CRETA

Martínez Fernández, A., *Epigramas helenísticos de Creta*, Madrid 2006

ORPHICA OLBIAE

Vinogradov, J. G., Heilkundige Eleaten in den Schwarzmeergründungen, in: M. Dreher (ed.), *Bürgersinn und staatliche Macht in Antike und Gegenwart. Festschrift für Wolfgang Schuller zum 65. Geburtstag*, Konstanz 2000, 133-147

ORPHEVS ET THRACIA ET PHRYGIA

Neykova, R., Thracian Orphism and Shamanhood – two mutually exclusive ideas, in: *Thracia XV. In honorem annorum LXX Alexandri Fol*, Sofia 2003, 355-370

DE RITIBVS ORPHICIS

Jiménez San Cristóbal, A. I., *Rituales órficos*, Doct. Diss. CDRom, Madrid 2005
Martín Hernández, *La muerte como experiencia mística. Estudio sobre la posibilidad de una experiencia de muerte ficticia en las iniciaciones griegas*, *Ilu* 10, 2005, 85-105

ORPHICA ET CHRISTIANA

Herrero de Jáuregui, M., *Tradición órfica y cristianismo antiguo*, Madrid 2007

ORPHICAE RELIGIONIS SECTATORES

Bernabé, *Magoi en el Papiro de Derveni: ¿magos persas, charlatanes u oficiantes órficos?*, in: *Calderón-Morales-Valverde* (edd.), *Koinos logos, Homenaje al profesor José García López*, Murcia, 2006, 99ss
Martín Hernández, R., *El orfismo y la magia*, Ph. D. Diss., Univ. Complutensis, 2006

CONSPECTVS LIBRORVM

DE AVCTORIBVS QVI AB ORPHICIS CARMINIBVS MVTVATI SVNT VEL EORVM RIDICVLAM IMITATIONEM FECERUNT

- Bernabé, A., El orfismo en un espejo deformante: alusiones en la comedia griega, in: I. J. García Pinilla-S. Talavera Cuesta (edd.), *Charisterion Francisco Martín García oblatum*, Cuenca, 2004, 35-59
- , *Recens.* R. Edmonds, *Myths of the Underworld Journey*, in: *Aestimatio* 3, 2006, 1-13
- Casadesús Bordoy, F., Adaptaciones e interpretaciones estoicas de los poemas de Orfeo, in: A. Alvar Ezquerra-J. F. González Castro (edd.) *Actas del XI Congreso Español de Estudios Clásicos*, Madrid, I, 2005, 309-318
- Dickie, M. W., The Eschatology of the Epitaphs in the New Posidippus Papyrus, in F. Cairns (ed.), *Papers of the Langford Latin Seminar. Twelfth Volume. Greek and Roman Poetry. Greek and Roman Historiography. ARCA. Classical and Medieval Texts, Papers and Monographs. 44*, Cambridge 2005, 19-52
- Dignas, B., Posidippus and the Mysteries. Epitymbia read by the ancient historian, in: B. Acosta-Hughes-E. Kosmetatou-M. Baumbach (edd.), *Labored in Papyrus Leaves. Perspectives on an Epigram Collection Attributed to Posidippus* (P.Mil. Vogl. VIII 309), Washington, DC 2004, 177-186
- Edmonds, R., *Myths of the Underworld Journey. Plato, Aristophanes, and the 'Orphic' Gold Tablets*, Cambridge 2004
- Herrero, M., *La tradición órfica en la literatura apologética cristiana*, Doct. Diss., Universidad Complutense, Madrid 2005
- Imperio, O., *Parabasi di Aristofane*. Acarnesi, Cavalieri, Vespe, Uccelli, Bari 2004
- Matelli, E., Hieronymus in Athens and Rhodes, in W. W. Fortenbaugh-S. A. White (edd.), *Lycos of Troas and Hieronymus of Rhodes*, New Brunswick 2004, 289-314; 475-480.
- , Γράμματα διδάσκειν a Rodi nel III-II sec. a. C., in *La cultura ellenistica*, il libro, l'opera letteraria, l'esegesi antica, Roma, 2004, 307-325

ORPHEVS

- Bettini, M., Per un punto Orfeo perse la cappa, in: G. Guidorizzi-M. Melotti (edd.), *vid. infra*, 100-118
- Bremmer, J., Don't look back: from the wife of Lot to Orpheus and Eurydice, in: D.Noort-E. Tigchelaar (edd.), *Sodom's Sin. Genesis 18-19 and its Interpretation*, Leiden-Boston 2004, 131-145
- Brunel, P., Tre volti di Orfeo nella letteratura francese del XIX e del XX secolo, in: G. Guidorizzi-M. Melotti (edd.), *vid. infra*, 130-151
- Faraone, Ch., Orpheus' final performance: necromancy and a singing head on Lesbos, *Stud. It. Fil. Class. n.s.* 2, 5-27 (vers. ital., L'ultima esibizione di Orfeo. Negromanzia e una testa cantante a Lesbo, in: G. Guidorizzi-M. Melotti [edd.], *vid. infra*, 65-85)

CONSPECTVS LIBRORVM

- Garulli, V., *Ἡ περὶ ποιητῶν* di Lobone di Argo, Bologna 2004
- Guidorizzi, G. - Melotti, M. (edd.), *Orfeo e le sue metamorfosi*, Roma 2005
- Hillman, J., *Il compresso di Orfeo: presenza (e assenza) di Orfeo nel mondo contemporaneo*, in: G. Guidorizzi-M. Melotti (edd.), *vid. supra*, 15-27
- Köhnken, A., *Herakles und Orpheus als mythische Referenzfiguren* ("Identifikations-" bzw. "Integrationsfigur") im hellenistischen Epos, in: B. Aland-J. Hahn-Ch. Rönning (edd.), *Literarische Konstituierung von Identifikationsfiguren in der Antike*, Tübingen 2003, 19-28
- Maehler, H., *Bacchylides, Orpheus, and a Lovesick Centaur*, in: I. L. Pfeiffer-S. R. Slings (edd.), *One Hundred Years of Bacchylides*, Amsterdam 1999, 77-85
- Melotti, M., *Lo sguardo di Orfeo: l'amore, il viaggio, la morte*, in: G. Guidorizzi-M. Melotti (edd.), *vid. supra*, 89-99
- Molina, F., *Orfeo y la mitología de la música*, Doct. Diss. CDRom, Madrid 2003
- Napolitano, E., *Tamino: viaggio iniziatico di un falso Orfeo*, in: G. Guidorizzi-M. Melotti (edd.), *vid. supra*, 119-129
- Pucci, G., *Orfeo e la decima Musa*, in: Chiarini, G., *Tra mito e tradizione: immagini di Orfeo da Polignoto a Aby Warburg*, in: G. Guidorizzi-M. Melotti (edd.), *vid. supra*, 168-178
- Riedweg, Ch., *Orpheus oder die Magie der *musiké*. Antike Variationen eines einflussreichen Mythos*, in: T. Führer-P. Michel-P. Stotz (edd.), *Geschichten und ihre Geschichte*, Basel 2004, 37-66
- Roessli, J. M., *Orpheus, Orphismus und die Orphiker*, in: M. Erler-A. Graeser (eds.), *Philosophen des Altertums, I. Von der Frühzeit bis zur Klassik*, Darmstadt, 2000, 10-35
- , *Du Protreptique de Clément d'Alexandrie à la Laudatio Constantini d'Eusèbe de Césarée. Convergence et divergence dans l'interprétation du mythe d'Orphée*, *Arch. Bob.* 22, 2001, 93-105
- , *Convergence et divergence dans l'interprétation du mythe d'Orphée. De Clément d'Alexandrie à Eusèbe de Césarée*, *Rev. de l'Hist. des Rel.* 219, 2002, 503-513
- Scherer, B., *Der Tod des Zauberers: die Orpheus-Epigramme in der Anthologia Palatina*, in: M. A. Harder-R. F. Regtuit-G. C. Wakker (edd.), *Hellenistic Epigrams*, Leuven-Paris-Sterling (Virginia), 2002, 175-200
- Vieillefont, L., *La figure d'Orphée dans l'antiquité tardive. Les mutations d'un mythe: du héros païen au chanteur chrétien*, Paris 2003

ICONOGRAPHIA

- Cabrera, P.-Bernabé, A., *Echos littéraires de l'enlèvement de Perséphone. Un vase apulien du Musée Archéologique National de Madrid*, *Antike Kunst* 50, 2007, 58-75, pl. 6-7
- Chiarini, G., *Tra mito e tradizione: immagini di Orfeo da Polignoto a Aby Warburg*, in: G. Guidorizzi-M. Melotti (edd.), *vid. supra*, 152-167
- Roessli, J.-M., *Orphée aux Catacombes*, *Arch. Bob.* 25, 2003, 79-133

I. MUSAEVS

'like Orpheus, Musaeus became, in the late 6th century BC, the exponent of apocryphal poetry' G[raf], *The Oxford Classical Dictionary* ³1996, 1001 (cf. iam Kern, *Ind. Rostock* 7: 'in Musaei fragmentis quae saepenumero perscrutatus sum nullum video quod abiudicem saeculo sexto') | recte 'his life is a blank. He is nothing but a source of verses. Even his name "belonging to the Muse", is a patent artificiality. His parentage and land of birth vary according to the use being made of him' West, *Orphic Poems* 39; cf. Rzach, *Musaïos*, *RE* XVI 1 (1933) 757s: 'Der mythische Sängerheros, dessen durchsichtiger Name im Sinne eines Μουσάων θεράπων oder πρόπολος die Anfänge dichterischer durch die Eingebung der Musen geförderter Tätigkeit symbolisieren sollte' | 'ist ... eine Art attischer Orpheus' Maass, *Orpheus* 138 | 'Museo in stretto rapporto con Orfeo ... di solito, entrambi i personaggi vengono citati insieme, in una tradizione che è perfettamente intercambiabile' Bernabé in: Sfameni (ed.), *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 43s; cf. et. Nilsson, *Harv. Theol. Rev.* 28, 1935, 192; Freeman, *The Presocratic Philosophers*, Oxford ²1966, 19ss | frequenter Orpheus Musaeo carmina dedicat (cf. ad fr. 20-23) | cf. Linforth 124s: 'the voice was the voice of Orpheus, but the hand was the hand of Musaeus' | *Musaeum ediderunt* Passow, *Musaeos*, *Urschrift, Übersetzung, Einleitung und kritische Anmerkungen*, Leipzig 1810; Düntzer, *Die Fragmente der epischen Poesie*, Köln 1840, 72ss; Mulla-ch, *Fragmenta Philosophorum Graecorum*, I, Paris 1860, 158ss; Kinkel, *Epico-rum Graecorum fragmenta*, Leipzig 1877, 218ss; Kern, *De Musaei Atheniensis fragmentis*, *Ind. Rostock* 1898; D.-K., *Vorsokr.* 2; solam theogoniam Curti, *La teogonia di Museo*, Terranova, Sicilia, 1893; Colli, *La sapienza greca*, I, Milano 1977, 291ss; Martínez Nieto, *Emerita* 69, 2001, 115ss | de Musaeo cf. et. Lobeck, *Aglaophamus sive de theologiae mysticae Graecorum causis libri tres*, Regimon-tii 1829; Eberhard, *De Pampho et Musaeo*, *Diss. Monasterii* 1864, 21ss; Ziegler in: Roscher, *Myth. Lex.* V, 1540ss; Robert, *Griechische Heldensagen*, I 1, Berlin 1920, 50s; Maass, *Orpheus. Untersuchungen zur griechischen, römischen, al-therchristlichen Jenseitsdichtung und Religion*, München 1895; Rzach, *Musaïos*, *RE* XVI 1 (1933) 757ss; Guthrie, *Orpheus and Greek Religion*, London 1935; Linforth, *The Arts of Orpheus*, Berkeley-Los Angeles 1941; Graf, *Eleusis und die orphische Dichtung Athens in vorhellenistischer Zeit*, Berlin-New York 1974; eund., *Musaeus*, *The Oxford Classical Dictionary*, Oxford ³1996, 1001s; Henrichs, *Cron. Erc.* 5, 1975, 12ss; eund., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 57, 1984, 53ss; eund., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 58, 1985, 1ss; Dabasis, *Platon* 28, 1976, 26ss; Luppe, *Arch. f. Pap.* 33, 1987, 79ss; Salvadori Baldascino, *Aegyptus* 70, 1990, 205ss; Ricciar-

delli in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 32; Masaracchia, ibid. 179ss; Luiselli, ibid. 268ss; H[einze], Musaios [I], Der Neue Pauly 8, 2000, 501s; Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 139ss; eand., Emerita 59, 2001, 115ss || **icon.** Musaeus figurabatur in pictura hodie deperdita olim Athenis in Acropoli servata, cf. Paus. 1, 22, 7 (fr. 41) ἐπὶ δὲ τῶν γραφῶν ... ἐστὶ Μουσαῖος | sunt et. nonnulla vasa Attica rubris fig. ornata ubi noster repraesentatur, cf. Graf, Eleusis 10; Kaufmann-Samaras, Mousaios, LIMC VI 1 (1992) 685ss: depictus est cum Musis in hydria Romae servata (pictoris 'de la Villa Giulia', ARV² 623, 70bis, 1662, Villa Giulia 64606, ca. 450 a. C. n. [2 K.-S.]), in amphora Londinensi ('pictoris Pelei', ARV² 1039, 13, BM E 271, ca. 440 a. C. n. [3 K.-S.]), in calice Ferrarensi ('pictoris Calliopae', ARV² 1259, Mus. Naz. 6631, ca. 430 a. C. n. [4 K.-S.]) et in calice Londinensi ('pictoris Calliopae', ARV² 1259, Vict. Alb. Mus. 666.1864, ca. 430 a. C. n. [5 K.-S.]) | incertum est utrum Musaeus an Apollo repraesentetur in lecytho hodie privata Iaponica collectione servato ('phiale pictoris', ca. 430 a. C. n. [6 K.-S.]), in pyxide Atheniensi (Mus. Nat. 1241, 430-420 a. C. n. [7 K.-S.]) et in calice Cantabrigensi (ARV² 1287, 1, Fitzw. Mus. G 73 ca. 420 a. C. n. [8 K.-S.]) || Musaeus cum Apolline depictus est in cratera Ferrarensi (ARV² 1033, 1679, Mus. Naz. T6C VP, ca. 440 a. C. n., ubi et. figurantur Minerva et Iris [9 K.-S.]), in cratera Bononiensi ('Hephaesti pictoris', ARV² 1116, 35, Mus. Civ. Pell. 292, ca. 440 a. C. n., ubi et. repraesentantur Diana et Latona [10 K.-S.]), et in pyxide Atheniensi (ARV² 1328, Mus. Nat. 19636, ca. 430 a. C. n.; praeterea figurantur Calliopa, Urania, Polymnia, Sapientia, Terpsichora et Thamyris [11 K.-S.]) || Musaeus nudus tabellas scriptorias in manibus tenens ante Linum sedentem et volumen papyraceum explicantem depictus est in calice Attico ca. 420 a. C. n., Lutetiae servato (Mus. Louvr. G 457 [12 K.-S.], cf. Beazley, Am. Journ. Arch. 52, 1948, 340; Boardman, Linos, LIMC VI 1 [1992] 290 et Lin. fr. 92 ubi plura invenies) || Musaeus, Deiope et Eumolpos sunt in pelice Attica Novi Eboraci servata (vid. fr. 16) || Musaeus vates apud inferos depictus est cum Aenea et Sibylla in cod. Vatican. Bibl. cod. lat. 3225 (vid. fr. 47) || fort. Musaeus est iuvenis inscribens in tabellis quae caput Orphei loquitur repraesentatus in calice in Fitzwilliam Mus. Cantabrig. servato, de quo cf. intr. in Orph. fr. 1052-1061; vid. Graf, Eleusis, 11s

Lloyd-Jones, Academic papers 182 et 187 dub. Musaeo trib. Orph. fr. 713ss | Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 147; 162ss locum Hygin. Astr. 2, 13 *Heniochus. hunc nos Aurigam Latine dicimus, nomine Erichthonium, ut Eratosthenes monstrat* e Musaeo manare putat | vid. et. adn. ad fr. 89, 1

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

TESTIMONIA VITAE ET ARTIS

(frr. 1-56)

aetas et genus: poeta antiquissimus (frr. 1-4a)

1 T (A 1 D.-K.)

SUDA s. v. Μουσαῖος (III 414, 24 Adler), Ἐλευσίνιος ἐξ Ἀθηνῶν, υἱὸς Ἀντιφῆμου, τοῦ Εὐφῆμου, τοῦ Ἐκφάντου, τοῦ Κερκυῶνος, ὃν κατεπολέμησεν ὁ Θησεύς, καὶ Σελήνης γυναικὸς· ἐποποιός, μαθητὴς Ὀρφέως, μᾶλλον δὲ πρεσβύτερος· ἤκμαζε γὰρ κατὰ τὸν δεῦτερον Κέκροπα καὶ ἔγραψε Ὑποθήκας Εὐμόλπωι τῷ υἱῷ ἔπη δ΄. καὶ ἄλλα πλείστα. 5

2 T (5 [A 11] C.)

(I) PROCL. Vit. Homer. 24 Seve., pergīt Orph. fr. 871 I Γοργίας δὲ ὁ Λεοντῖνος (82 B 25 D. K. = fr. 25 Untersteiner) εἰς Μουσαῖον αὐτὸν (Homerum) ἀνάγει II (II) VIT. HOMERI ROMANA 30, 26 Wil. ὁ δὲ Δαμάστης (FGrHist 5 F 11a = fr. 11a Fowler) καὶ δέκατον αὐτὸν (Homerum) ἀπὸ Μουσαίου φησὶ γεγενῆσθαι.

3 T

(I) AELIAN. V. H. 14, 21 (176, 12 Dilts) ὅτι Οἶαγρός τις ἐγένετο ποιητὴς μετ' Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον, ὃς λέγεται τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον πρῶτος αἶσαι, μεγίστης οὗτος ὑποθέσεως λαβόμενος καὶ ἐπιτολμήσας ταύτῃ II (II) EUST. in II. p. 4, 25 ὅτι δὲ καὶ ἕτεροι πρὸ αὐτοῦ (sc. Ὀμήρου) ἦσαν ποιηταί, ὧν καὶ Μουσαῖος ἀκέσεις νόσων συγγραψάμενος, καὶ ὅτι, ὥς καὶ Αἰλιανὸς ἱστορεῖ 5 (cf. I), μετὰ Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον Οἶαγρος γέγονε ποιητὴς, ὃς πρῶτος τὸν Τρωϊκὸν ἦισε πόλεμον.

1 cf. Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 61 (35 Martínez Manzano, *plura invenies* in fr. 4 XI) πρὸ αὐτοῦ (sc. Ὀρφέως) γὰρ ὀλίγον Μουσαῖος Ἐλευσίνιος ἐγένετο κτλ II 2 Κερκύωνος Westermann II 3 Σελήνης Kuster coll. Tzetz. in Aristoph. Ran. 1033 (fr. 11 I) : Ἑλήνης V (cf. fr. 19 et adn. ad loc.) II 4 Ὑποθήκας V II de nominibus cf. Rob., Heldensagen I 412, adn. 11; Rzach, Musaios, RE XVI 1 (1933) 759

2 1 Γοργίας P II 1-2 cf. Untersteiner ad loc. II 2 Μούσαιον P a.c. II 3-4 cf. Jac. ad loc.; Lanata, *Poetica preplatonica*, Firenze 1963, 238; Pörtlulas in: Auger-Said (edd.), *Généalogies mythiques*, Paris-Nanterre 1998, 327ss; Nagy, Kernos 14, 2001, 3

3 1 Οἶαγρός König : Σύαγρός V x (at nom. Σύαγρος invenitur et. in Diog. Laert. 2, 46 [e coniectura Gyraldi : Σάγαρις cod.]) II 5 ἀκέσεις νόσων cf. fr. 92 II 6 Οἶαγρος König ad Aelian. : Σύαγρος cod. I Oeagrus alter Orphei pater

4 T (ad 5 [B 10] C.)

- (I) TATIAN. Or. ad Graec. 39, 3 (71 Marc.), cf. CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 103, 5, EUSEB. Praep. Ev. 10, 12, 13 κατὰ δ' Ἀκρίσιον ... ὁ Ὀρφέως (fr. 875 II) μαθητῆς Μουσαῖος II (II) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 107, 4, cf. EUSEB. Praep. Ev. 10, 12, 28 ἀλλ' ἴστω γε ὅτι μετὰ Φημονόην ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι ἑπτὰ
 5 οἱ περὶ Ὀρφέα (fr. 877 I) καὶ Μουσαῖον καὶ Λίνον (fr. 8) τὸν Ἡρακλέους διδάσκαλον II (III) TATIAN. Or. ad Graec. 41, 1 (73 Marc.), cf. EUSEB. Praep. ev. 10, 11, 27 τὸ δὲ νῦν συνέχον, σπευστέον μετὰ πάσης ἀκριβείας σαφηνίζειν ὡς οὐχ Ὀμήρου μόνον πρεσβύτερός ἐστιν ὁ Μωσῆς, ἔτι δὲ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων· Λίνου (fr. 7 I), Φιλάμμωνος, Θαμύριδος, Ἀμφίωνος, Ὀρφέως (fr. 875 I), Μουσαίου ... Ἐπιμενίδου τοῦ Κρητός (fr. 5) II (IV) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 1 ναὶ μὴν Ὀνομάκριτος ὁ Ἀθηναῖος, οὗ τὰ εἰς Ὀρφέα φερόμενα ποιήματα λέγεται εἶναι (fr. 1110 II), κατὰ τὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν ἀρχὴν περὶ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα (580/577) εὐρίσκεται, Ὀρφεὺς δέ, ὁ συμπλεύσας Ἡρακλεῖ, Μουσαίου διδάσκαλος II (V) TATIAN. Or. ad Graec. 41, 3 (73
 15 Marc.), cf. EUSEB. Praep. Ev. 10, 11, 29 ἄλλως τε καὶ τὰ εἰς αὐτὸν (sc. Orphea, cf. fr. 1110 I) ἐπισεφερόμενά φασιν ὑπὸ Ὀνομακρίτου τοῦ Ἀθηναίου συντετάχθαι, γενομένου κατὰ τὴν Πεισιστρατιδῶν ἀρχὴν, περὶ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα (580/577). τοῦ δ' Ὀρφέως Μουσαῖος μαθητῆς II (VI) THEODORET. Graec. affect. cur. 2, 49 (152, 22 Canivet) Λίνος (fr. 7 II) καὶ Μουσαῖος ἀμφὶ
 20 τὰ Τρωϊκὰ ἐγενέσθην καὶ Θάμυρις μετὰ τούτων II (VII) GEORG. MONACH. Chron. I p. 41, 15 De Boor-Wirth, cf. GEORG. MONACH. Chron. Brev. 27 (Patr. Gr. 110, 84C Migne), EUSTATH. ANTIOCH. Patr. Gr. 18, 708B Migne (cf. Orph. fr. 875 V) ὡς εἶναι τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἀρχαίων σοφῶν Μωϋσέα πρεσβύτερον, Ὀμήρου λέγω καὶ Ἡσιόδου καὶ τῶν Τρωϊκῶν Ἡρακλέως τε καὶ Μουσαίου Λίνου (fr. 7 III) τε καὶ Ὀρφέως (fr. 875 V) κτλ II (VIII) GEORG. SYNCCELL. 296 (183, 24 Mosshammer) Ὀρφεὺς Θράιξ (fr. 878 IV) ἐγνωρίζετο (Amphionis temporibus). τούτου μαθητῆς Μουσαῖος ὁ Εὐμόλπου υἱός II (IX) EUSEB. Chron. II

4 cf. Lactant. Divin. inst. 1, 22, 15 (234 Monat = Orph. fr. 505) II 2 δὲ Clem. Euseb. II 2–3 Ὀρφεὺς τε καὶ Μουσαῖος Clem. : om. Euseb. II 4 γε om. Euseb. ND I Φιμονόην Clem. L I de Phemonoe vid. adn. ad Orph. fr. 877 I I εἰκοσιεπτὰ Clem. L : κζ' Euseb. ON II 7 νῦν συνέχον Otto : συνέχον MVP : νῦν ἔχον Euseb. I σπευτέον Tatian MVP : πευστέον Euseb. I : σαφηνιστέον (omisso σαφηνίζειν) Euseb. ND II 8 Μωϋσῆς Tatian. MVP II 9–10 Μουσαίου Ὀρφέως Tatian. MVP II 13 δέ Wil. : τε L I ὁ del. Schwartz II 14 Μουσαίου διδάσκαλος Lob. 353 : Μουσαίου μαθητῆς L : <οὗ> Μουσαῖος μαθητῆς Potter : Μουσαίου καθηγητῆς Jackson II 16 ἐπιφερόμενα Tatian. V : ἔπη φερόμενα Tatian. MP I Ὀνομάκριτος Tatian V II 17 γεγονότος Tatian. V I τὴν I τὴν τῶν Euseb. IN I 'exspectamus <πέμπτην καὶ> πεντηκοστὴν = 560' Kern II 18 μαθητῆς Μουσαῖος Tatian. P II 23 ἀρχαίων om. BN I πρεσβύτατον F Eustath. II 24 Ἡρακλέος AV : -έους R Eustath. II 24–25 Λίνου τε Chron. brev. : καὶ Λίνου, ἔτι τε Χείρωνος Eustath. : Λι-

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

46 Schöne Ὀρφεὺς (fr. 878 I) Θραῖξ ἐγνωρίζετο· τούτου μαθητὴς Μουσαῖος ὁ Εὐμόλπου υἱός. Λίνος διδάσκαλος Ἡρακλέους ἐγνωρίζετο, cf. HIERONYM. Chron. 9, 11 Helm Moyses, licet iunior supra dictis sit, ab omnibus tamen, quos 30 Graeci antiquissimos putant, senior deprehenditur, Homero scilicet et Hesiodo Troianoque bello, ac multo superius Hercule, Musaeo, Lino (fr. 9), Chirone, Orfeo (fr. 878 II) etc. II (X) HIERONYM. Chron. 13, 12 Helm porro Liber et reliqui quos mox inferemus post CC annum Cecropis fuerunt, Linus (fr. 10 IV) scilicet et Zethus et Amphion, Musaeus, Orfeus (fr. 878 III), etc. II (XI) CONST. LASCARIS 35 Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 60 (35 Martínez Manzano) ἀποθανόντα δὲ αὐτὸν (sc. Ὀρφέα) μεγάλως ἐτίμησε πᾶσα ἡ Ἑλλὰς ὡς ἄνδρα εὐγενῆ καὶ σοφὸν καὶ τῶν ποιητῶν τρίτον· πρὸ αὐτοῦ γὰρ ὀλίγον Μουσαῖος Ἐλευσίνιος ἐγένετο καὶ Λίνος ὁ Θηβαῖος (fr. 43 VIII) καθηγητὴς αὐτοῦ. μεθ' ὃν Ὀρφέα (fr. 1018 VI) ἀριθμοῦσι τρίτον ἀρχηγὸν φιλοσοφίας, ποιητικῆς καὶ πάσης 40 ἐπιστήμης, καὶ οὐδενὸς καταδεέστερον, καὶ τῶν εἰς Αἴγυπτον πλευσάντων ἀρχαίων καὶ παρ' Αἰγυπτίων λαβόντων πάντα, ὧν πρῶτον Μουσαῖον δεύτερον Λίνον τρίτον Ὀρφέα, Μελάμποδα καὶ Δαίδαλον λέγουσι.

4a T

P. Oxy. 2802 (saec. II p. C. n. in.; e commentario in Alcmana ut vid.), 17ss; ed. Lobel (= Alcman S 5 Page = TA 11b Davies = test. 29 Campbell) [Ἄλκ]μάν ὥστε Μου[σαῖος π]ρὸ αὐτοῦ πολὺ γε[...]τερος δ(ἐ) ...

dubitant Musaeus antiquissimusne fuerit (fr. 5)

5 T

(I) SEXT. EMPIR. Adv. Math. 1, 203 (51, 29 Mau) δεδοκιμασμένη δὲ καὶ ἀρχαιότατη ἐστὶν ἡ Ὀμήρου ποίησις· ποίημα γὰρ οὐδὲν πρεσβύτερον ἦκεν εἰς ἡμᾶς τῆς ἐκείνου ποιήσεως. ... 204 ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐχ ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται ποιητὴς ἀρχαιότατος εἶναι Ὀμηρος· ἔνιοι γὰρ Ἡσίοδον προήκειν

δίου (Λινδίου **V** : Λυδίου **BFR**) ἔτι Chron. II **30** Moses **APN** II **31** Greci **BPM** I antiquissimus **B** I deprehenditur **ABM** I Hesido **B** II **32** Museo *cod.* I Cirone **B** II **32–33** Horphéo **M** II **34** quo^o **M** I inferimus **B** I annos **BM** I Cecropeis **B** : Cicropis **M** II **35** Zetus **BMPN** I Anphon **B** I Museus *cod.* I Orpheus **BMP**

4a cf. Tsants., Ἑλληνικά 26, 1973, 107ss I incertum est utrum ea e Didymo manarent (cf. P. Oxy. 2802, 4 Δίδυ]μος Tsants. :]νος Page) ἐν γ' πε(ρι) ἐΙ) necne II 2–3 omnia suppl. Page (qui de Mou[σαῖος dub.)

5 4 ἔνιοι γὰρ] cf. Schmid-Stählin, Geschichte der griechischen Literatur, Mün-

I. MVSAEVS

- 5 τοῖς χρόνοις λέγουσιν, Λίνον (fr. 12 I) τε καὶ Ὀρφέα (fr. 882 I) καὶ Μουσαῖον
καὶ ἄλλους παμπληθεῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πιθανόν ἐστι γεγονέναι μὲν τινας
πρὸ αὐτοῦ καὶ κατ' αὐτὸν ποιητάς, ... τούτους δὲ ὑπὸ τῆς περὶ αὐτὸν λαμ-
πρότητος ἐπεσκοτῆσθαι II (II) IOSEPH. c. Ap. 1, 12 ὅλως δὲ παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν
οὐδὲν ὁμολογούμενον εὐρίσκεται γράμμα τῆς Ὀμήρου ποιήσεως πρεσβύτε-
10 ρον II (III) SCHOL. Dionys. Thrac. art. gramm. p. 490, 7 Hilg. (= Bekk. Anecd.
II 785, 15) φασὶ τινες ὅτι ἕως τῶν Τρωϊκῶν οὐκ ἐγινώσκετο γράμματα· καὶ
δηλον ἐκ τοῦ μὴ σωθῆναι ποίημά τι τῶν κατὰ τοὺς Ὀμηρικοὺς χρόνους, καὶ
ταῦτα αὐτοῦ τοῦ Ὀμήρου εἰσάγοντος ποιητάς, τόν τε Φῆμιον καὶ Δημόδο-
κον, ἱστορουμένου δὲ καὶ Ὀρφέως (fr. 882 III) προγεγενῆσθαι καὶ Μουσαίου
15 καὶ Λίνου (fr. 12 III)· ἀλλ' ὅμως πλὴν ὀνόματος οὐδὲν πλέον εἰς τὰ μετὰ
ταῦτα διασωθῆναι συμβέβηκε πρὸ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως, μηδὲ πρεσβύτε-
ρον τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεείας σώζεσθαι ποίημα II (IV) [THEODOS. gramm.]
10, l. 31 Göttling εἰ καὶ ἱστοροῦσί τινας ποιητάς προγεγενῆσθαι Ὀμήρου
Μουσαῖον τε καὶ Ὀρφέα (fr. 882 IV) καὶ Λίνον (fr. 12 IV)· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν
20 εἰς τὰ μέτρα ταῦτα διασωθῆναι συμβέβηκε πρὸ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως.

patria (frr. 6-9)

laudantur Thracia vel Eleusis vel Lydia (sub var. lect., vid. fr. 9 et app. crit.);
cf. et. Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 61 (35 Martínez Man-
zano, cf. fr. 4 XI) ... Μουσαῖος Ἐλευσίσιος, Ps.-Aristot. Mirab. 131 (fr. 16) de
Deiope Eleusinia Musaei uxore, Marmor Par. (fr. 17) Εὐμολπος ὁ Μουσαίου ...
τὰ μυστήρια ἀνέφηεν ἐν Ἐλευσίνῃ, Suda s. v. Εὐμολπος (fr. 18 III)· Ἐλευ-
σίσιος ἦτοι Ἀθηναῖος, υἱὸς Μουσαίου, et frr. 33-40 II 'Mousaios wird es (sc.
Thraker) spätestens am Ende des fünften Jahrhunderts, wohl durch Einfluß eben
des Orpheus ... Musaios ist wohl ursprünglich Athener, Eleusinier, und behält
seine Verbindung mit Eleusis immer bei' Graf, Eleusis 17

6 T (A 1 + 1a D.-K., 5 [B 4] C.)

(I) HARPOCR. Lex. s. v. Μουσαῖος (177 Keaney) περὶ δὲ Μουσαίου Ἀριστό-
ξευος ἐν τοῖς Πραξιδαμαντίοις (fr. 91 Wehrli) φησὶν ὅτι οἱ μὲν ἐκ Θράκης

chen, ὧ 86; West in Hes. Th. p. 40 | προήκεινται **LVR** : προσήκειν **A** II **5** λινόν
LVRζ : κινόν **CD** : λινόν (sic) **E** II **6** παμπλήθεις **LVR** **ED** II **7** αὐτὸν²] αὐτὴν **ED** II
16 πρὸ] ὡς πρὸς **A** : ὡς πρὸ **E** | μηδὲν **AE** : ἀλλ' οὐδὲ **Σ**⁹

62 οἱ om. **C** | cf. Hiller, Rh. Mus. 41, 1886, 427; Jac., Glaukos 36, RE VII 1 (1910)
1418; Rzach, Musaios, RE XVI 1 (1933) 758; Wehrli ad loc., 77s: 'A. beruft sich für
ihn auf den Musikschriftsteller Glaukos (anders Jacoby RE VII 1418), mit welchen
ihn die Parteinahme für die Auletik zu verbinden scheint'; Lanata, Poetica prelatoni-

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

εἰρήκασι τὸν ἄνδρα εἶναι, οἱ δὲ αὐτόχθονα ἐξ Ἐλευσίνος. εἰρήκασι δὲ περὶ αὐτοῦ ἄλλοι τε καὶ Γλαῦκος (fr. 4 Lanata) II (II) Suda s. v. Μουσαῖος (III 414, 24 Adler), *plura invenies* in fr. 1 Ἐλευσίνιος.

5

7 T

(I) STRAB. 10, 3, 17, *plura invenies* in fr. 24 οἱ τ' ἐπιμεληθέντες τῆς ἀρχαίας μουσικῆς Θράικες λέγονται, Ὀρφεύς (fr. 1024 I) τε καὶ Μουσαῖος καὶ Θάμυρις II (II) Eustr. in II. p. 299, 5 καὶ ὅτι Θράικες ἦσαν οἱ ἐπιμεληθέντες τῆς ἀρχαίας μουσικῆς Ὀρφεύς (fr. 1024 V) Μουσαῖος καὶ Θάμυρις.

8 T

ARISTID. Or. 22, 1 Keil, *plura invenies* in fr. 38 Ἐλευσίνος οἰκίτηρ Μουσαῖος.

9 T

GEORG. MONACH. Chron. I p. 41, 17 De Boor-Wirth, cf. GEORG. MONACH. Chron. Brev. 27 (Patr. Gr. 110, 84 C Migne), EUSTATH. ANTIOCH. Patr. Gr. 18, 708 B Migne, *plura invenies* in fr. 4 VII Μουσαίου Λίνου (fr. 7 III) τε κτλ.

parentes (fr. 10-14)

laudantur ut Musaei parentes Orpheus, Eumolpus ('eine nachweislich sekundäre Tradition' sec. Graf, Eleusis 18), Antiophemus, Luna, Pandia l de Luna matre cf. Lob. 454s; Roscher, Myth. Lex. II 3173; Rzach, Musaios, RE XVI 1 (1933) 759: 'diese Genealogie mag ... mit der Bedeutung der Mondgöttin als Herrin aller Zauberwirkungen zusammenhängen' l de Musaei genealogia cf. Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 58, 1985, 1

ca, Firenze 1963, 276: 'Museo poteva benissimo essere studiato nell'opera di Glauco sugli antichi poeti (Hiller, Glaukos, p. 427)', cf. et. Lasserre, Plutarque de la Musique, Olten-Lausanne 1954, 155; Graf, Eleusis 10 et adn. 22

7 cf. Lucian. de salt. 15 (fr. 36); vid. et. Linforth 235; Lasserre ad loc. p. 134

81 Ἐλευσίνος Kaibel : Ἐλευσίνιος **O**

93 Λίνου τε] Chron. Brev. : καὶ Λίνου, ἔτι τε Χείρωνος Eustath. : Λιδίου (Λινδίου **V** : Λυδίου **BFR**) ἔτι Chron.

10 T (A 9 D.-K., 5 [B 15] C.)

(I) DIOD. 4, 25, 1 *plura invenies in fr. 39 Μουσαίου τοῦ Ὀρφέως υἱοῦ* || (II) ORPH. fr. 377, 2s; 378, 3s *φαεσφόρου ἔκγονε Μήνης, Μουσαῖ' ||* (III) PHILODEM. De piet. (P. Hercul. 243 VI 3, p. 13 Gomperz, vid. et Philippson, Hermes 55, 1920, 248s; Henrichs, Cron. Erc. 5, 1975, 12; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 50, 1983, 46; Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 57, 1984, 53ss; eund., ibid. 58, 1985, 1ss; Schober, Cron. Erc. 18, 1988 [1923], 103) *καὶ Μουσ[αῖ]ον μὲν Ὀρφεὺς υἱ[ὸν] αὐτῆς* (sc. Σελήνης) *γενέσ[θ]αι φησίν. sequitur fr. 14 ||* (IV) Ps.-IUSTIN. Coh. ad Gr. 15, 1 (43 Marc.) *Ὀρφεὺς γοῦν* (fr. 372) ... *πρῶτος διδάσκαλος γεγονώς, οἷα πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μουσαῖον κτλ ||* (V) CASSIODOR. Epist. Theoderic. var. II 40 p. 71, 9 Momms. *Musaeum etiam, et artis Orphei filium et naturae, Maronis (Aen. 6, 667) praepotens lingua concelebrat.*

11 T (A 4 + 6 D.-K., 5 [A 9] + 5 [B 9] C.)

(I) SCHOL. Aristoph. Ran. 1033 (304a, 18 Dübner), TZETZ. in Aristoph. Ran. 1033a (IV 3, 1003a, 1 Koster) *τὸν Μουσαῖον παῖδα Σελήνης καὶ Εὐμόλπου Φιλόχορος* (FGrHist 328 F 208) *φησιν. sequitur fr. 34, cf. 1033 (IV 3, 1003b, 1 Koster) Φιλόχορος τὸν Μουσαῖον Σελήνης υἱὸν φησι καὶ Εὐμόλπου ||* (II) 5 LOBO ARGIVUS Anth. Pal. 7, 615 (= Suppl. Hell. 504 Lloyd-Jones-Parsons), *plura invenies in fr. 45 Εὐμόλπου φίλον υἱὸν ... / Μουσαῖον ||* (III) DIOG. LAERT. 1, 3 *λανθάνουσι δ' αὐτοὺς τὰ τῶν Ἑλλήνων κατορθώματα, ἀφ' ὧν μὴ ὅτι γε φιλοσοφία, ἀλλὰ καὶ γένος ἀνθρώπων ἦρξε, βαρβάροις προσάπτοντες. ἰδοὺ γοῦν παρὰ μὲν Ἀθηναίοις γέγονε Μουσαῖος, παρὰ δὲ Θηβαίοις Λίνος* (fr. 46 I). 10 *καὶ τὸν μὲν Εὐμόλπου παῖδά φασι. sequitur fr. 77 ||* (IV) GEORG. SYNCCELL. 296 (183, 24 Mosshammer) *Ὀρφεὺς ... τούτου μαθητῆς Μουσαῖος ὁ Εὐμόλπου υἱός.*

10 2 cf. Orph. Arg. 1347 *Μουσαῖε θεηγενές || 6–7 omnia suppl. Henrichs*

11 cf. Jac. comm. ad loc. et ad F 13; Graf, Eleusis 18 || **4** *Σελήνης υἱόν* || cf. Epimen. fr. 18, 1 *καὶ γὰρ ἐγὼ γένος εἰμὶ Σελήνης || 5–6* cf. Lobon. fr. 9 Garulli || **6–9** *editio-nem suam nondum publici iuris factam comiter mihi prae-buit Dorandi, cui maximas gratias ago || 6* Μουσαίου Jacobs : *contradixit Crönert || 7* αὐτοὺς Huebner : αὐτοὺς **PF** | ἀφ' οὗ dub. Shorey, Class. Phil. 22, 1927, 109 || **9** Λίνος **PFΦ**

12 T (A 1 + B 11 D.-K., 5 [A 5] C.)

(I) P. CORNELL 55, 11 saec. I p. C. n., prim. ed. Westermann-Kraemer, New York 1926, p. 246, papyrus denuo inspexit Koenen, cf. Henrichs in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 250 et adn. p. 270s, et denuo ed. Salvadori Baldascino, Aegyptus 70, 1990, 205ss (cum imagine lucis ope confecta, inter pp. 208 et 209) Μουσαῖος Ἀντιοφή(μου) Εὐμολπος 5 Μουσαίου (sc. υἱός) || (II) PAUS. 10, 5, 6, plura invenies in fr. 72 et 74 Μουσαίω δὲ τῷ Ἀντιοφήμου προσποιούσι τὰ ἔπη, cf. 10, 12, 11 (fr. 67) || (III) ORPH. Arg. 310 Μουσαῖε, φίλου τέκος Ἀντιοφήμου || (IV) SUDA s. v. Μουσαῖος (III 414, 24 Adler), plura invenies in fr. 1 υἱὸς Ἀντιφήμου ... καὶ Σελήνης.

13 T (A 2 + 7 D.-K., 5 [A 17] + 5 [B 6] + 5 [B 29] C.)

(I) PLAT. Resp. 364e βίβλων δὲ ὅμαδον παρέχονται Μουσαίου καὶ Ὀρφέως, Σελήνης τε καὶ Μουσῶν ἐγγόνων, ὥς φασι, plura invenies in fr. 76 III et in Orph. fr. 573 I || (II) HERMESIAN. Leont. fr. 7, 15s Powell υἱὸς Μήνης ... Μουσαῖος, plura invenies in fr. 15 || (III) PROCL. in Plat. Tim. I 111, 28 Diehl εἴτε οὖν Γῆς υἱὸν τὸν Τιτυὸν εἴτε Ἥλιου τὸν Φαέθοντα λέγοιεν, εἴτε Σελήνης τὸν 5 Μουσαῖον εἴτε ἄλλου τινὸς οἱ μυθοπλάσται κτλ || (IV) SERVIUS in Aen. 6, 667 (II 93, 18 Thilo-Hagen) Musaeum ante omnes (cf. fr. 47)] theologus fuit iste post Orpheum. et sunt variae de hoc opinionones: nam eum alii Lunae filium, alii Orphei volunt, cuius eum constat fuisse discipulum; nam ad ipsum primum carmen

12 5 Ἀντιοφή(μου) dub. Salvadori Baldascino, de hac pap. cf. Orph. fr. 397 III || 7 Ἀντιοφήμου PaVa || 9 Σελήνης Kuster coll. Tzetz. in Aristoph. Ran. 1033 (fr. 11 I) : Ἐλήνης V (cf. fr. 19 et adn. ad loc.); cf. et. Bonnechere, Zeitschr. Pap. Epigr. 158, 2006, 83ss

13 1s vid. comm. ad Orph. fr. 573 || 1 βίβλων τε F | ὄρμαθόν Lob. coll. Theophrast. Char. 6, 9, prob. Colli : recte textum traditum defendit Linforth 78 | Μουσαίου τε F || 2 ἐκγόνων Burnet || 5 Τιτυὸν P | φαέθον C (sic) || 5–6 τὸν Μουσαῖον – τινὸς om. C | de re cf. Festugière ad loc. || 7ss cf. Lob. 375ss || 7 omnis FC | ante theologus add. Musaeus M | iste om MC || 8 de hoc variae FC | hac AS corr. a | eum] cum R | Lunae] Lini Fabricius : Endymionis add. F || 8–9 Orphi H : Orfeum FC || 9 discipulum

- 10 scripsit, quod appellatur Crater (*Orph. fr. 410*) || (V) PROCL. in Plat. Tim. I 165, 16 Diehl ὁ μὲν γὰρ Πορφύριος (in Plat. Tim. comm. fr. 22 Sodano) ἐν σελήνῃ τὴν Ἀθηνᾶν ὑποθέμενος ψυχὰς ἐκείθεν κατιέναι φησὶ τό τε θυμοειδὲς ἅμα καὶ τὸ πρᾶον ἐχούσας, καὶ διὰ τοῦτο φιλοσόφους καὶ φιλοπολέμους οὖσας, τῶν ἐν Ἐλευσίνι μυσταγωγούς, ἐπεὶ περ καὶ ἀπὸ Μουσαίου τοῦ Σεληνιακοῦ
- 15 τὸ γένος τοῖς ἐν Ἐλευσίνι τῶν μυστηρίων ἡγουμένοις || (VI) PROCL. in Plat. Tim. III 284, 1 Diehl οὕτω δὴ καὶ (sc. dicendum) Σεληνιακὴν ψυχὴν εἰς ἀνδρὸς κατιέναι φύσιν, καθὰ τὴν Μουσαίου φασί || (VII) AUGUST. De civ. Dei 18, 14, *plura invenies in Orph. fr. 885 I* per idem temporibus intervallum (*i. e. Hebraeorum iudicium*) extiterunt poetae, qui etiam theologi dicerentur, quoniam
- 20 de diis carmina faciebant ... Orpheus, Musaeus, Linus (*fr. 13 I*) || (VIII) AUGUST. De civ. Dei 18, 37 soli igitur illi theologi poetae, Orpheus (*fr. 885 II*), Linus (*fr. 13 II*), Musaeus et si quis alius apud Graecos fuit, his prophetis Hebraeis, quorum scripta in auctoritate habemus, annis reperiuntur priores.

14 T

- PHILODEM. De piet. (P. Hercul. 243 VI 6, p. 13 Gomperz, vid. et. Philippson, Hermes 55, 1920, 248s; Henrichs, Cron.ERC. 5, 1975, 12; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 50, 1983, 46; Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 57, 1984, 53ss; eund., ibid. 58, 1985, 1ss; Schober, Cron.ERC. 18, 1988 [1923], 103), pergit fr.
- 5 10 III Μουσαῖ[ο]ς ὅδ' αὐτὸς [α]ὐτὸν Πα[ι]νδίας τῆς Διὸς [κα]ὶ Σελήνης κἀν[τι]φῆμου, σεληνο[πε]τῆ δ' Ἴων (Io Chius ad. fr. 11 Gent.-Pr. = fr. 95 Leu-rini) αὐτὸν [λέγ]ει.

fuisse constat **M** || **10** quod crater/// ('cratera fuit, cf. Lobeck Aglaoph. p. 375 sq.' Thilo Hagen) appellavit **M** || **11** γὰρ om. **C** || **20** dis **R**

14 vid. Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 58, 1985, 1ss, ubi plura invenies; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 50, 1983, 46 || **5** Μουσαῖ[ο]ς – **6** κἀν[τι]φῆμου suppl. Henrichs || **5** Μουσαῖ[ο]ς ὅδ' 'malim <ὁ δὲ> M. {οδ} vel M. {ο} δ'' Henrichs 1984 || Πα[ι]νδίας i.e. Πανδίας ex παιδίας corr. | Pandia Iovis Lunaeque filia sec. Hom. Hymn. 32, 14-16, Hygin. fab. praef. 28, Schol. Eur. Rhes. 916 (= Apollodor. FGrHist 244 F 162), cf. Wil., Glaube I 253; Henrichs ll. laudd. : at Pandia eadem atque Luna est sec. Schol. Demosth. Or. 21, 39b (161 Dilts) Πάντια καὶ Πανδία ἡ Σελήνη, ὅτι πάντοτε ἐστὶ καὶ λάμπει ἐν τε νυκτὶ καὶ ἡμέραι. Διόνυσον δὲ λέγει τὸν Ἥλιον ἦτοι τὸν Ἀπόλλωνα, 39c ὅτι Πανδία ἡ Σελήνη ἴσως διὰ τὸ πάντοτε διείναι, cf. et. Orph. fr. 773, 8 πανδία Σεληναίη | σεληνο[πε]τῆ Burkert ap. Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 57, 1984, 54, West l. laud. : σεληνο[γε]νῆ Luppe, quod minime cum vestigiis quadrat (sec. Obbink per litt.) || **7** [λέγ]ει suppl. Henrichs

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

Antipae amator (fr. 15)

15 T (A 2 D.-K., 5 [B 6] C.)

HERMESIAN. Leont. fr. 7, 15-20 Powell, pergit Orph. fr. 985

οὐ μὴν οὐδ' υἱὸς Μήνης ἀγέραστον ἔθηκε 15

Μουσαῖος Χαρίτων ἥρανος Ἀντιόπην,

ἣ τε πολυμνήστησιν Ἐλευσίνος παρὰ πέζαν

εὐασμόν κρυφίων ἐξεφόρει λογίων,

ῥάριον ὀργίων' ἀνέμωι διαποιπνώουσα·

Δημήτραι γνωστή δ' ἐστὶ καὶ εἰν Ἀίδηι. 20

uxor (fr. 16)

16 T (A 3 D.-K., 5 [B 7] C.)

Ps.-ARISTOT. Mirab. 131 p. 843b 1 (292 Giannini) φασὶν οἰκοδομοῦντων Ἀθηναίων τὸ τῆς Δήμητρος ἱερὸν τῆς ἐν Ἐλευσίνι περιεχομένην στήλην πέτραις εὐρεθῆναι χαλκῇν, ἐφ' ἧς ἐπεγέγραπτο ῥηϊότης τόδε σῆμα, ἣν οἱ μὲν λέγουσι Μουσαίου εἶναι γυναῖκα, τινὲς δὲ Τριπτολέμου μητέρα γένεσθαι.

5

15 cf. Giangrande, Boll. Ist. Fil. Gr. Padova 4, 1977-1978, 188ss; Kobiliri, A stylistic commentary on Hermesianax, Amsterdam 1998, 61ss || **15** ἀγέραστον] 'carmine non celebratam', cf. Bach, Hermesianactis ... reliquiae, Halle 1829, 123 || **16** ἥρανος Musurus (de quo cf. Kobiliri 64) : ἥραν· ὅς **A** || **17** πολὺν μύστησιν Blomfield : text. trad. def. Giangrande 189s, qui cft. πολυμνήστην· ἀγαθὴν, σῶφρονα Hesych., cf. et. Kobiliri 66 || **19** ὀργεῖωι νόμωι (iam ὀργεῖωι νόμωι Hermann) Blomfield | διαποιπνώουσα Giangrande 190, prob. Kobiliri : διαποιπνώουσα **A** : διαπομπεύουσα Powell : διαποιπνώουσα Musurus : πομπεύουσα Harberton | post διαποιπνώουσα dist. Kobiliri : post Δημήτραι (v. 20) Powell || **20** Δημήτραι Hermann : Δημητρα **A** **16 3** de Deiope cf. Escher, RE IV 2 (1901) 2400; Graf, Eleusis 18; 163; vid. et. Gómez Espelósín ad loc. || **3** post σῆμα add. Δήμητρος **CL** || **4** γυναῖκα] γλαῦκα **EF** Ald. (1495) || **icon**. Musaeus, Deiope et Eumolpos repraesentantur in pelice Attica Novi Eboraci servata ('Meidia pictoris', ARV² 1313, 7, MMA 37.11.23, ca. 410 a. C. n.; et. sunt Musae quattuor, Harmonia, Venus et Persuasio), cf. Graf, Eleusis 18; Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 58, 1985, 2 adn. 6; Werdauer, Eumolpos, LIMC IV 1 (1988) 56; Kaufmann-Samaras, Musaios, LIMC VI 1 (1992) 687 (n. 13)

I. MVSAEVS

Eumolpi pater (fr. 17-18)

cf. Suda s. v. Μουσαῖος (fr. 1) Ἐλευσίσιος ... ἔγραψε Ὑποθήκας Εὐμόλπου τῷ υἱῷ || vid. et. **icon.** in app. crit. ad fr. 16 || Musaeus Eumolpi filius, cf. fr. 11 || vid. et. Schol. Soph. Oed. Col. 1053 (fr. 40) ubi tres Eumolpi nominantur || Eumolpum poetam laud. Philodem. (fr. 75), cf. et. Clem. Alex. Protr. 2, 20, 2 (Orph. fr. 391 II) ὠκοῦν δὲ τηρικᾶδε τὴν Ἐλευσίνα οἱ γηγενεῖς· ὀνόματα αὐτοῖς ... Εὐμόλπος ... ποιμὴν δὲ ὁ Εὐμόλπος

17 T (A 8 D.-K., 5 [B 8] C.)

MARMOR PARIUM saec. III a. C. n. (IG XII 5, 444, ed. Hiller de Gaertringen, cf. FGrHist 239 A) 15 [ἀφ' οὗ Εὐμόλπος ὁ Μουσαίου. plura invenies in fr. 37 I.

18 T

(I) SCHOL. Aeschin. in Ctesiph. 3, 18, 55a (82 Dind., deest ap. 108 Dilts) Εὐμολπίδας] Εὐμόλπου ἀπογόνους. ἐγένετο δὲ Εὐμόλπος Μουσαίου υἱὸς ἢ μαθητῆς, τοῦ τὰ μυστήρια εὐρηκότος || (II) Et. Gen. B, Et. M. 393, 29, Phot. Lex. s. v. Εὐμολπίδαι (II 214 Theodoridis), Suda s. v. Εὐμολπίδαι (II 458, 20 5 Adler)· γένος ἀπὸ τοῦ Θραικός, ὃς καὶ τὴν μύσιν εὗρεν· ἢ ἀπὸ τοῦ Μουσαίου υἱοῦ, ὃς ἦν ἀπὸ τοῦ δευτέρου πέμπτος || (III) Suda s. v. Εὐμόλπος (II 458, 26 Adler)· Ἐλευσίσιος ἦτοι Ἀθηναῖος, υἱὸς Μουσαίου τοῦ ποιητοῦ, ὥς δέ τινες μαθητῆς Ὀρφέως (fr. 1098), ἐποποιὸς τῶν πρὸ Ὀμήρου.

17 cf. fr. 37 || 2 suppl. Die.

18 cf. Phot. Lex. Εὐμολπίδαι (2251): πατριά (Schleusner : πατρία **gz**) Ἀθήνησιν ἀπὸ Εὐμόλπου· ἐγένοντο δὲ τρεῖς· ὁ μὲν ἐκ Θράκης ἐπιστρατεύσας, ὃν οὐ προσποιοῦνται οἱ Εὐμολπίδαι· ὁ δὲ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀστυκόμης (Ἀστυνόμης coni. Schleusner)· ὁ δὲ Μουσαίου καὶ Δηϊόπης (Porson : Διόπης **gz**), cf. et. Schol. Oed. Col. 1053 (48, 1 de Marco) et fr. 40 || 5 ἀπὸ Εὐμόλπου τοῦ Θραικός Et. Gen. B (= Et. M.) || 6 υἱοῦ om. Et. M. | πέμπτος] ἔτους Sud. V

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

Helenae pater (fr. 19)

19 T

PTOL. HEPH. ap. Phot. Bibl. 190, 149b 20 (III 60 Henry) καὶ ἡ τρεῖς ἐρίφους ἐσθίουσα καθ' ἡμέραν Ἑλένη ἐκαλεῖτο, καὶ ἡ Δικαιάρχου τοῦ Τελεσίνου ἀδελφή, καὶ ἕτεροι ὀκτωκαίδεκα, ὧν καὶ ἡ πρὸ Ὀμήρου Ἑλένη ἡ τὸν Ἰλιακὸν συγγραψαμένη πόλεμον, Μουσαίου τοῦ Ἀθηναίου θυγάτηρ γενομένη· παρ' ἧς καὶ Ὀμηρον λέγεται λαβεῖν τὴν ὑπόθεσιν· ἣν καὶ κτήσασθαι τὸ δίγλωσσον ἀρνίον. 5

Musaeus et Orpheus (frr. 20-23)

varie auctores Musaeum cum Orpheo sociant; alii eum Orphei patrem esse dicunt, alii filium, alii amatorem, alii discipulum, cf. Servium in Aen. 6, 667 (fr. 13 IV) *theologus fuit iste* (sc. *Musaeus* : om. **MC**) *post Orpheum et sunt variae de hoc opinionones: nam eum (cum R) alii Lunae filium, alii Orphei volunt, cuius eum constat fuisse discipulum; nam ad ipsum primum carmen scripsit, quod appellatur Crater* (Orph. fr. 410); cf. et. Rzach, Musaios, RE XVI 1 (1933) 761s; Graf, Eleusis 11ss; Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 142s

Musaeus Orphei pater: Plat. Resp. 363c ut vid. (fr. 76 I) | filius: Philodem. (fr. 10 III), Diod. (fr. 39), Cassiodor. (fr. 10 V), Theosoph. Tubing. 61 (43 Erbse² = Orph. fr. 138), vid. et. infra de Orpheo Musaeo carmina dedicante | discipulus: Tatian. (frr. 4 I et V), Clem. Alex. (frr. 4 I et 21 I), Suda (fr. 21 II), Tzetz. (fr. 21 III); Georg. Syncell. (fr. 11 IV) | eorum carminum scriptor et corrector: Pap. Berol. (fr. 57) | amator: Hermias (fr. 22)

Orpheus Musaeo carmina dedicat: Rhapsodias (Theosoph. Tubing. = Orph. fr. 138), “Testamentum” (Orph. frr. 377, 3; 378, 4), Hymnos (Hymn. εἰς Μουσ. 1, cf. Ricciardelli, comm. ad loc. et Introd. XIV), Argon. (cf. 308; 858, al. et 7 νῦν γάρ σοι, λυροεργέ, φίλον μέλος αἰείδοντι κτλ.), Ἐφημερίδας (Orph. fr. 759, 1), Περὶ σεισμῶν (Orph. fr. 778, 1 τέκος), Crater (vid. supra); fort. Δωδεκαετηρίδας (cf. fr. 731, 2 κέκλυθι fortasse Musaeus, cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 20 adn. 1); cf. et. Schol. German. Arat. BP 269 (212, 10 Martin = fr. 26 I) μετέλαβε δὲ αὐτὴν (sc. λύρην) ὁ Ἀπόλλων καὶ Ὀρφεὶ παρέδωκεν ... καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ τὴν λύραν αἱ Μοῦσαι ἔδωκαν Μουσαίῳ et alia schol. sub fr. 26 II-III

19 2 Τελεστίνου **M II 5** τὴν et ἦν om. **M II** ‘on cherchera en vain à travers les notices des mythologies ... des sources à toutes ces fantaisies’ Henry ad loc. : at ‘Ελήνης lectio codicum pro Σελήνης Musaei matris ap. Suda s. v. Μουσαῖος (fr. 1)

I. MVSAEVS

Orphea Musaeumque una laudant Aristoph. (fr. 63, Orph. fr. 547), Hippias (fr. 51), [Eur.] Rhes. (fr. 33), Plat. (fr. 20; 46 I [cf. Procl. in fr. 37 II]; 64; 76 III), Herodot. (fr. 55), Marmor Parium (fr. 37 I), Diod. (ex Hecat. Abder. ut vid., fr. 27), Philodem. (fr. 52 I), Strab. (fr. 24 I [cf. Eust. fr. 24 II] et 31), Cels. (fr. 32), Plin. (fr. 92 II), Lucian. (fr. 36), Philostr. (fr. 65), Aristid. (fr. 38 et 61), Paus. (fr. 25), Tatian. (fr. 4 III), Aelian. (fr. 3 I [et Eust., fr. 3 II]), Sext. Empir. (fr. 5 I), Clem. Alex. (fr. 4 II; 53), Origen. (fr. 42), Hippol. (fr. 43), Euseb. (fr. 4 III; 49 I-III), Marius Plot. Sacerd. (fr. 29 II), Chalcid. (fr. 80), Gregor. Naz. (fr. 23), August. (fr. 13 VII-VIII), Hieronym. (fr. 4 X), Simplic. (fr. 78 II), Hermias (fr. 79), Georg. Monach. (fr. 4 VII), Anon. Prolegomena philosophiae Platonicae (fr. 54), Schol. Dionys. Thrac. (fr. 5 III; 28), [Theodos. gramm.] (fr. 5 IV)

20 T (5 [A 14] C.)

PLAT. Ion 536b ἐκ δὲ τούτων τῶν πρώτων δακτυλίων, τῶν ποιητῶν, ἄλλοι ἐξ ἄλλου αὐτῶν ἡρτημένοι εἰσὶ καὶ ἐνθουσιάζουσιν, οἳ μὲν ἐξ Ὀρφέως (fr. 1140), οἳ δὲ ἐκ Μουσαίου· οἳ δὲ πολλοὶ ἐξ Ὀμήρου κατέχονται τε καὶ ἔχονται.

21 T (A 1 D.-K.)

(I) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 2, quae praecedunt vid. in Orph. fr. 1110 II Ὀρφεὺς δέ, ὁ συμπλεύσας Ἡρακλεῖ, Μουσαίου διδάσκαλος II (II) SUDA s. v. Μουσαῖος (III 414, 24 Adler), plura invenies in fr. 1 μαθητῆς Ὀρφέως II (III) TZETZ. Ex. II. p. 17, 10 Hermann, pergit Lin. fr. 63a II ὧν ὁ μὲν Ὀρφεὺς Μουσαίου διδάσκαλος γίνεται.

22 T (5 [B 30] C.)

HERMIAS in Plat. Phaedr. 88, 28 Couvr., plura invenies in Orph. fr. 560 ἐρωτικώτατός τέ ἐστιν ὡς αὐτὸς (sc. Ὀρφεὺς) λέγων φαίνεται πρὸς τὸν Μουσαῖον καὶ προτείνων αὐτῷ τὰ θεῖα ἀγαθὰ καὶ τελειῶν αὐτόν.

20 cf. Linforth 106s; Gil, Los antiguos y la “inspiración” poética, Madrid 1967, 42s; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 43s; 49; 53 II 2 αὐτῶν ἡρτημένοι] ἀνηρτημένοι W

21 2 δέ Wil. : τε L I ὁ del. Schwartz I Μουσαίου διδάσκαλος Lob. 353 : Μουσαίου μαθητῆς L : <οὗ> Μουσαῖος μαθητῆς Potter : Μουσαίου καθηγητῆς Jackson

22 cf. Linforth 257

23 T

GREGOR. NAZ. Carm. Patr. Gr. 37, 1570 Migne

δαίμονες, ἐμπνείοντες ἀθεσμοτάτοισιν ἀοιδαῖς.

Ὅρφεὺς θήρας ἄγοι, Πέρση δ' Ἀσκραῖος ἀείδοι

Ἡσίοδος, Τροίην δὲ καὶ ἄλγεα κλεινὸς Ὅμηρος.

Μουσαῖός τε Λίνος (fr. 43 V) τε θεῶν ἄπο μέτρα φέροιεν,

οἱ ῥα παλαιοτάτησιν ἐπικλέες εἰσὶν ἀοιδαῖς.

5

Musaeus et Linus

de Musaeo Lini discipulo vid. Lascaris (fr. 4 XI) et Lin. fr. 92 || Musaeum Linumque una laudant (quia ambo iisdem temporibus vixerunt vel similia scripserunt vel in numero priscorum philosophorum poetarumve theologorumve habiti sunt) Cels. (fr. 32), Tatian. (fr. 4 III), Sext. Empir. (fr. 5 I), Clem. Alex. (fr. 4 II; 53), Origen. (fr. 42), Hippol. (fr. 43), Diog. Laert. (fr. 11 III, 45), Euseb. (fr. 4 III, IX; 49 II-III), Chalcid. (fr. 80), Gregor. Naz (fr. 23), Mallius Theodor. (fr. 29 I), August. (fr. 13 VII-VIII), Hieronym. (fr. 4 X), Theodoret. (fr. 4 VI), Georg. Monach. (fr. 4 VII), Schol. Dionys. Thrac. (fr. 5 III), [Theodos. gramm.] (fr. 5 IV)

musicus (fr. 24-26)

'les premières sources écrites mentionnant M[usée] coïncident avec les représentations iconographiques du Ve s. La création de ce personnage issu des Muses correspond à des événements contemporains liés à la profusion et au succès de la musique à Athènes' Kaufmann-Samaras, Musaios, LIMC VI 1 (1992) 687

24 T

(I) STRAB. 10, 3, 17 οἱ τ' ἐπιμεληθέντες τῆς ἀρχαίας μουσικῆς Θράικες λέγονται, Ὅρφεὺς (fr. 1024 I) τε καὶ Μουσαῖος καὶ Θάμυρις· καὶ τῶι Εὐμόλπωι δὲ τοῦνομα ἐνθένδε, καὶ οἱ τῶι Διονύσῳ τὴν Ἀσίαν ὅλην καθιερώσαντες μέχρι τῆς Ἰνδικῆς ἐκέϋθεν καὶ τὴν πολλὴν μουσικὴν μεταφέρουσι || (II) EUST. in Il. p. 299, 5 (cf. fr. 7 II) καὶ ὅτι Θράικες ἦσαν οἱ ἐπιμεληθέντες τῆς 5 ἀρχαίας μουσικῆς Ὅρφεὺς Μουσαῖος καὶ Θάμυρις.

25 T (5 [B 20] C.)

PAUS. 10, 7, 2 Χρυσοθέμιδος δὲ ὕστερον Φιλάμμωνά τε ὠιδῇ μνημονεύουσι νικῆσαι καὶ ἐπ' ἐκείνῳ Θάμυριν τὸν Φιλάμμωνος. Ὀρφέα δὲ (fr. 552) σεμνο-
λογίαι τῇ ἐπὶ τελεταῖς καὶ ὑπὸ φρονήματος τοῦ ἄλλου καὶ Μουσαῖον τῇ ἐς
πάντα μιμῆσει τοῦ Ὀρφέως οὐκ ἐθελῆσαί φασιν αὐτοὺς ἐπὶ ἀγῶνι μουσικῆς
5 (sc. Pythiis) ἐξετάζεσθαι.

26 T

(I) SCHOL. BP Arat. 269 (212, 10 Martin), cf. Orph. fr. 975 VI et 1074 II αὕτη
δὲ κατεσκευάσθη μὲν ὑφ' Ἑρμοῦ πρῶτον ἐκ τῆς χελώνης ἐπτάχορδος, ἀπὸ
τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἀτλαντίδων. μετέλαβε δὲ αὐτὴν ὁ Ἀπόλλων καὶ Ὀρφεὶ
παρέδωκεν, ὃς ἐννεάχορδον ἐποίησεν ἀπὸ τοῦ τῶν Μουσῶν ἀριθμοῦ. καὶ
5 μετὰ θάνατον αὐτοῦ τὴν λύραν αἱ Μοῦσαι ἔδωκαν Μουσαίῳ ἀξιῶσαντι τὸν
Δία ὅπως αὐτοῦ μνημόσυνον εἶη ἐν τοῖς ἄστροις II (II) SCHOL. German. Arat.
BP (84, 13 Breysig = 140 Rob.) eiusque (sc. *Orphei*, cf. fr. 1072 I; 1074 III)
lyram Musaeo dederunt Iovemque rogavere, ut eius memoriam astris inferret II
(III) SCHOL. German. Arat. SV (152, 3 Breysig) eiusque (sc. *Orphei*, cf. fr. 1072
10 II; 1074 IV) lyram Musaeo dederunt Iovemque rogaverunt, ut eius memoriam
astris inferret.

25 Linforth 247: 'Musaeus, as often, is only a double of Orpheus' I Colli I 429:
'questo rifiuto di Orfeo e di Museo a cimentarsi nella gara musicale di Delfi, secondo
Pausania, dipendeva dal loro impegno nella sfera misterica, che impediva loro di
partecipare a un agone profano'

26 1–2 αὕτη δὲ (om. S) κατεσκευάσθη] ταύτην δὲ κατασκευασθεῖσαν A II 2 μὲν
om. DΔ I πρῶτον ὑφ' Ἑρμοῦ DΔ I πρῶτον om. S II 2–3 ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ] κατὰ τὸν
ἀριθμὸν DΔS II 3 Ἀτλαντίδων] πλανήτων KUA : ἐπτά πλανήτων V I μετέλαβεν
A : κατέλαβε D : ἔλαβε KVUS I δὲ om. A I ὁ αὐτὴν M : ταύτην S : om. A I ὁ om.
DΔ II 4 παραδέδωκεν DΔ : δέδωκεν VU I ὃς] ὁ δὲ DΔ I ἐννεάχορδον M I ἐποίησε
κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν Μουσῶν S II 5 αὐτὴν VU I τὴν λύρ. αἱ Μοῦσ. ἔδ.] αἱ Μοῦσ.
τὴν λύρ. ἔδ. S : αἱ Μοῦσ. om. DΔKVUA I ἔδωκεν DΔ : ἔδωκε KA : δέδωκε VU I
οὗ ἀξιῶσαντος λόγος K : οὗ ἀξιῶσαντος A (addito ὁ Ζεὺς αὐτὴν κατηστέρεισεν) :
fort. ἀξιῶσαι Rob. vel καὶ ἡξίωσαν Martin, coll. Catast. 24 τὸν Δία ἡξίωσαν
καταστερίζειν κτλ II 6 post Δία add. ταύτην καταστερίσαι K I αὐτοῦ] 'i.e. τοῦ
'Ορφέως' Martin I μνεῖα DΔ : μνημόσυν[K I εἶη] ἢ KVUS I καὶ ἐν S II 8 rogaverunt
P II 9–10 eius liram V I Musaeo Breysig : Museo SV II 11 inferrent V

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

deus, sicut Orpheus (fr. 26a)

26a T

TERTULLIAN. de anima 2 p. 301, 7 Reifferscheid-Wissowa plerosque auctores etiam deos existimavit antiquitas, nedum divos ... ut Orpheum (*fr. 1087 II*), ut Musaeum, ut Pherecydem (*fr. 47 Schibli*) Pythagorae magistrum.

iter in Aegyptum (fr. 27)

27 T

DIOD. 1, 96, 2, cf. EUSEB. Praep. Ev. 10, 8, 2 (ex Hecat. Abder. ut vid., cf. FGrHist 264 F 25) οἱ γὰρ ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων ἱστοροῦσιν ἐκ τῶν ἀναγραφῶν τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις παραβαλεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ παλαιὸν Ὅρφέα (*fr. 55*) τε καὶ Μουσαῖον καὶ Μελάμποδα καὶ Δαίδαλον.

litterarum, metri dactylici hexametri, numerorum
inventor (fr. 28-30)

de metro dactylico invento vid. et. fr. 103 et comm. ad loc.

28 T (A 10 D.-K.)

SCHOL. Dionys. Thrac. Art. gramm. p. 183, 10 Hilg. (= Bekk. Anecd. II 783, 11) ἔνιοι δὲ Μουσαῖον εὐρετὴν (sc. τῶν στοιχείων) λέγουσι τὸν Μητίωνος καὶ Στερόπης κατ' Ὅρφέα γενόμενον.

27 2–3 ἀναγραφῶν τῶν] ἀναγραφόντων **V** || **3** βύβλοις **D^a** | αὐτοὺς **C** p.c.**V** | τὸ παλαιὸν] *primum* Poggio Bracciolini : om. **CVL** Euseb. || cf. West, Orphic Poems 53s; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesúς Lens Tuero, Granada 2000, 44

28 cf. p. 190, 23ss Hilg. = Bekk. Anecd. II 786, 6 | Orpheus litterarum inventor sec. Diod. 3, 67, 4 (= Dionys. Scyt. FGrHist 32 F 8, 1a 32 = fr. 8 p. 135 Rusten = Orph. fr. 1026) et Alcidas. Ulix. 24 (p. 32 Avezzù = p. 30 Muir = Orph. fr. 1027) || **2** Μητίωνος **Cb**

I. MVSAEVS

29 T

(I) MALLIUS THEODOR. De metris 4, 1 (VI 589, 20 Keil = Suppl. Hell. 666 D Lloyd-Jones–Parsons) metrum dactylicum hexametrum inventum primitus ab Orpheo (*fr. 1029 I*) Critias (88 B 3 D.-K. = *fr. 3 Battagazzore-Untersteiner*) adserit, Democritus (68 B 16 D.-K.) a Musaeo, Persinus a Lino (*fr. 56 I*) || (II) MARIUS 5 PLOT. Sacerd. Ars gramm. 3, 2 (VI 502, 15 Keil) heroicum metrum et Delphicum et theologicum nuncupatur, heroicum ab Homero, qui hoc metro heroum facta composuit, Delphicum ab Apolline Delphico, qui primus hoc usus est metro, theologicum ab Orpheo (*fr. 1029 II*) et Musaeo, qui, deorum sacerdotes cum essent, hymnos hoc metro cecinerunt.

30 T

ALCIDAM. Ulix. 25 (p. 32 Avezzù = p. 30 Muir), plura invenies in fr. 103 ἀριθμούς γε μὴν (sc. ἐξήνεγκε) Μουσαῖος ὁ τῶν Εὐμολπιδῶν, Ἀθηναῖος.

μάντις (fr. 31)

cf. Soph. fr. 1116 Radt (Mus. fr. 62) χρησμολόγον αὐτόν (sc. Μουσαῖον) φησι

31 T

STRAB. 16, 2, 39 οἱ μάντιες ἐτιμῶντο ὥστε καὶ βασιλείας ἀξιούσθαι, ὡς τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ἐκφέροντες παραγγέλματα καὶ ἐπανορθώματα καὶ ζῶντες καὶ ἀποθανόντες· ... τοιοῦτος δὲ ... καὶ <ὁ> Ὀρφεὺς (fr. 1014 II) καὶ ὁ Μουσαῖος κτλ.

sapiens (fr. 32)

cf. Plat. Prot. 316 d (fr. 64)

29 cf. comm. ad Orph. fr. 1029; vid. et. Battagazzore-Untersteiner ad Crit. fr. 3 || 3 Orfeo A : Opheo P || 4 Museo PA | Persius **cod. Sangerm.** et Iulianus p. 49 || 5 metrum quod et ACp || 6 theologicum B (*it.* 9) | ex Homero ABC || 9 ymnos ABC

30 cf. Avezzù comm. ad loc. p. 82; Muir ad loc. p. 83 et comm. ad fr. 103

31 e Posidon. sec. Jac., FGrHist 87 F 70 = fr. 133 Theiler (deest ap. Edelstein-Kidd) || 3 <ὁ> add. Kramer

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

32 T

CELS. ap. Origen. c. Cels. 1, 16 (= Cels. p. 45 Bader) Λίνον δὲ (fr. 49) καὶ Μουσαῖον καὶ Ὀρφέα (fr. 93 II; 1018 VII) καὶ τὸν Φερεκύδην καὶ τὸν Πέρσην Ζωροάστρην καὶ Πυθαγόραν φήσας περὶ τῶνδε διειληφέναι, καὶ ἐς βίβλους κατατεθεῖσθαι τὰ ἐαυτῶν δόγματα καὶ πεφυλάχθαι αὐτὰ μέχρι δεῦρο.

Eleusis et mysteria (fr. 33-40)

de Musaeo Eleusinio vid. test. de patria (fr. 6-9); cf. et [Aristot.] Mirab. 131, p. 843b 1 (292 Giannini = Mus. fr. 16) φασὶν οἰκοδομοῦντων Ἀθηναίων τὸ τῆς Δήμητρος ἱερὸν τῆς ἐν Ἐλευσίνι | de Musaeo mystagogo vid. Procl. in Plat. Tim. I 165, 18 Diehl (e Porphyr., cf. in Plat. Tim. comm. fr. 22 Sodano = Mus. fr. 13 V) τῶν ἐν Ἐλευσίνι μυσταγωγούς, ἐπεὶ περ καὶ ἀπὸ Μουσαίου τοῦ Σεληνιακοῦ τὸ γένος τοῖς ἐν Ἐλευσίνι τῶν μυστηρίων ἡγουμένοις, **Marmor Parium** (FGrHist. 239 A 15 = Mus. fr. 37 I) [ἀφ' οὗ Εὐμολπος ὁ Μουσαίου τοῦ ὑπ' Ὀρφέως τετελεσμέν]ου τὰ μυστήρια ἀνέφηνεν ἐν Ἐλευσίνι κτλ, **Schol. Aeschin. in Ctesiph.** 3, 18, 55a (fr. 18 I) Μουσαίου ... τοῦ τὰ μυστήρια εὐρηκότος, **Hermias in Plat. Phaedr.** 88, 28 Couvr. (fr. 22) ἐρωτικώτατός τέ ἐστιν ὥς αὐτὸς λέγων φαίνεται πρὸς τὸν Μουσαῖον καὶ προτείνων αὐτῷ τὰ θεῖα ἀγαθὰ καὶ τελειῶν αὐτόν | de Musaeo poeta τελετῶν auctore cf. **Plat. Prot.** 316d (fr. 64) ἐγὼ δὲ ... φημί ... τοὺς ... μεταχειριζομένους αὐτὴν (sc. σοφιστικὴν τέχνην) τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν ... πρόσχημα ποιείσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποίησιν, ... τοὺς δὲ αὐτὴν τελετὰς τε καὶ χρησμοειδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὀρφέα (fr. 549 I) καὶ Μουσαῖον, **Resp.** 364e (fr. 76 III) βίβλων δὲ ὁμαδὸν παρέχονται Μουσαίου καὶ Ὀρφέως (fr. 573), ... καθ' ἃς θυηπολοῦσιν, πείθοντες ... πόλεις, ὥς ἄρα λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσιῶν καὶ παιδιᾶς ἡδονῶν εἰσι, ... ἃς δὴ τελετὰς καλοῦσιν | vid. et. **Hermesian. Leont.** fr. 7, 16ss (Mus. fr. 15), **Paus.** 4, 1, 5 (fr. 59 I), 10, 7, 2 (fr. 25), **Euseb. Praep. ev.** 10, 4, 4 (fr. 49 II), **Hippol. Ref.** 5, 20, 4 (fr. 43)

33 T (5 [B 2] C.)

[Eur.] **Rhes.** 943-947

μυστηρίων τε τῶν ἀπορρήτων φανὰς

32 vid. fr. 42 et adn. ad **Orph.** fr. 93

33 vid. **Orph.** fr. 511 et 548 | cf. et. **Jouan** ad loc. p. 77s || **943** μυστηρίων τε τῶν ἀπορρήτων φανὰς] 'by synecdoche, for the mysteries themselves' **Linforth** 63 | μυστήρια eadem atque 'sacra lustralia in universum' sec. **Lob.** 239 : mysteria minora

I. MVSAEVS

ἔδειξεν Ὀρφεύς (fr. 511), αὐτανέψιος νεκροῦ
τοῦδ' ὃν κατακτείνεις σύ· Μουσαῖόν τε σὸν 945
σεμνὸν πολίτην κάπῃ πλείστον ἄνδρ' ἕνα
ἐλθόντα Φοῖβος σύγγονοί τ' ἡσκήσαμεν.

34 T (A 6 D.-K., 5 [A 9] C.)

SCHOL. Aristoph. Ran. 1033 (304a, 19 Dübner), TZETZ. in Aristoph. Ran. 1033a (IV 3, 1003a, 3 Koster) pergit fr. 11 οὗτος (sc. Μουσαῖος) δὲ παραλύσεις καὶ τελετὰς καὶ καθαρμούς συνέθηκεν. sequitur fr. 58.

35 T (A 5a D.-K., 5 [A 16] C.)

(I) PLAT. Resp. 363c, *plura invenies* in fr. 76 I Μουσαῖος δὲ τούτων (sc. Hesiodi et Homeri) νεαινικώτερα τάγαθὰ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ (cf. Orph. fr. 431; 434 I) παρὰ θεῶν διδόασιν τοῖς δικαίοις II (II) PLAT. Resp 364e βίβλων δὲ ὅμαδον παρέχονται Μουσαίου καὶ Ὀρφέως (Orph. 573 I), Σελήνης τε καὶ Μουσῶν 5 ἐγγόνων, ὡς φασι, καθ' ἃς θυηπολοῦσιν κτλ. *plura invenies* in fr. 76 III.

Agrarum, sec. Maass, Orpheus, 72ss : 'an honored Athenian cult' sec. Linforth 64 : 'allein schon das Wort μυστήρια weist im Athen des vierten Jahrhunderts auf Eleusis' Graf, Eleusis 29, cf. p. 30ss (cf. iam Gruppe, Orpheus, Roscher, Myth. Lex. III 1096; Boyancé, Le culte des muses chez les philosophes grecs, Paris 1936, 30; Moulinier 17; 106) : Orphica sec. Guthrie, Orpheus 242; rem denuo considerat Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 109; vid. et. Plichon, Kernos 14, 2001, 14 | φάνας apogr. LP II 944 νεκροῦ] sc. Rhesi II 945 τοῦδ' ὃν κατακτείνεις σύ Bothe : τοῦδ' οὖν κατακτείνασα (V) : τοῦδ' οὐνεκα κτείνασα LP

34 2 παραλύσεις vulg. : περιλύσεις cod. Sch. vet. : περὶ λύσεις R 'quod retinens R et hunc secutus Schur. post συν. add. ποιήματα: sed genitiv. requiritur' Koster : παρακλήσεις (= Ὑποθήκας) dub. Die., quod 'mire congruit cum lectione Urbinatis, quae tamen teste Cs nihil aliud nisi coniectura scribae male legentis est' Koster : ἀπολύσεις? Jac. : ἄρα λύσεις Siebelis : λύσεις Dind., prob. Colli, qui cft. Plat. Remp. 364e ἄρα λύσεις κτλ. II 3 συνιτέθεικεν Tzetz. ΘAld. II cf. Wil., Glaube II 58s

35 vid. comm. ad Orph. fr. 431; 434 I et 573 I II 3 βίβλων τε F | ὄρμαθόν Lob., coll. Theophrast. Char. 6, 9, prob. Colli : textum traditum recte defendit Linforth II 4 Μουσαίου τε F II 5 ἐγγόνων Burnet | θυηπολοῦσιν] cf. Θυηπολικόν (Orph. fr. 692ss)

36 T

LUCIAN. de salt. 15 ἐὼ λέγειν, ὅτι τελετὴν οὐδεμίαν ἀρχαίαν ἔστιν εὐρεῖν ἄνευ ὀρχήσεως, Ὀρφέως (fr. 599 I) δηλαδὴ καὶ Μουσαίου καὶ τῶν τότε ἀρίστων ὀρχηστῶν καταστησάμενων αὐτάς, ὥς τι κάλλιστον καὶ τοῦτο νομοθετησάντων, σὺν ῥυθμῷ καὶ ὀρχήσει μυεῖσθαι. ὅτι δ' οὕτως ἔχει, τὰ μὲν ὄργια σιωπᾶν ἄξιον τῶν ἀμυήτων ἔνεκα, ἐκεῖνο δὲ πάντες ἀκούουσιν, ὅτι 5 τοὺς ἐξαγορεύοντας τὰ μυστήρια ἐξορχεῖσθαι λέγουσιν οἱ πολλοί.

37 T (A 8 D.-K., 5 [B 8] C.)

(I) MARMOR PARIUM saec. III a. C. n. (IG XII 5, 444, ed. Hiller de Gaertringen, cf. FGrHist 239 A) 15 [ἀφ' οὗ Εὐμόλπος ὁ Μουσαίου τοῦ ὑπ' Ὀρφέως (fr. 1096) τετελεσμέ]νου τὰ μυστήρια ἀνέφηγεν ἐν Ἐλευσίνι καὶ τὰς τοῦ [πατρὸς Μ]ουσαίου ποιήσ[ει]ς ἐξέθηκ[εν] ἔτη ΧΗΔ, βασιλεύοντος Ἀθηνῶν Ἐρεχθέ]ως τοῦ Πανδίωνος II (II) PROCL. in Plat. Remp. II 312, 16 Kroll (cf. 5 Orph. fr. 517 I et 1076 I) δηλοῖ δὲ (sc. Plato) τὰ ἐν Ἀπολογίαι (41a, cf. fr. 46 I) ῥηθέντα παρὰ τοῦ Σωκράτους, ὥς ἄρα πολλοῦ ἂν τιμῆσαι τὸ ἐν Ἀίδου συγγενέσθαι τοῖς Ὀρφεύσιν, τοῖς Μουσαίοις, τοῖς Αἴασιν· ἤκουεν γάρ που καὶ τῶν ἐν Ἐλευσίνι μυστηρίων ἐξυμνούντων τὸν τὰς ἀγιωτάτας ἐκφήναν- 10 τα τελετάς.

38 T

ARISTID. Or. 22, 1 Keil ὦ πάλαι ποτὲ ἡδίων αἰδεῖν Ἐλευσίς ἐμοί, τίς Ὀρφεὺς (fr. 516) ἢ Θάμυρις ἢ ποῖος Ἐλευσίνιος οἰκῆτωρ Μουσαῖος ἀρκέσει τοσούτῳ πράγματι;

36 cf. Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 99s II 2 καὶ² del. Wieland II 5 ὄργια ΓΕΦ I σιωπᾶν cf. Orph. fr. 1

37 cf. comm. Jac. ad loc.; Nilsson, Gesch. gr. Rel. I 688, adn. 4; Graf, Eleusis 20; 163s; Colli ad loc. II 2 [ἀφ' οὗ — 3 τετελεσμέ]νου suppl. Die. : ὁ Δημόπης τῆς Τριπολέ]μου dub. Jac. II 4 [πατρὸς — ποιήσ[ει]ς suppl. Prideaux; cett. suppl. Palmerius II 6ss cf. Linforth 194s II 7 τιμῆσαι Kroll: τιμῆσαι cod. II 9 τὰς ἀγιωτάτας — 10 τελετάς] vid. Orph. fr. 512 et comm. ad loc.

38 2 Ἐλευσίνιος Kaibel : Ἐλευσίνιος O II 3 πράγματι] Eleusin a Costobocis deleta, cf. Behr ad loc.

39 T (A 9 D.-K., 5[B 15] C.)

Diod. 4, 25, 1 (de Hercule), plura invenies in Orph. fr. 713 II παρήλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ μετέσχε τῶν ἐν Ἐλευσίῃ μυστηρίων, Μουσαίου τοῦ Ὀρφέως υἱοῦ τότε προσσηκόςτος τῆς τελετῆς.

40 T (A 3a D.-K., 5 [B 5] C.)

Schol. Soph. Oed. Col. 1053 (48, 13 De Marco) τινὲς δὲ φασὶ καὶ τὸν Εὐμόλπον εὐρεῖν τὴν μῆσιν τὴν συντελουμένην κατ' ἐνιαυτὸν ἐν Ἐλευσίῃ Δήμητρι καὶ Κόρῃ. Ἄνδρων (FGrHist. 10 F 13 = fr. 13 Fowler) μὲν οὖν γράφει οὐ τὸν <πρώτον> Εὐμόλπον εὐρεῖν <τὴν> μῆσιν, ἀλλ' ἀπὸ τούτου Εὐμόλπον 5 πέμπτον γεγονότα· Εὐμόλπου γὰρ γενέσθαι Κήρυκα, τοῦ δὲ Εὐμόλπον, τοῦ δὲ Ἀντίφημον, τοῦ δὲ Μουσαίου τὸν ποιητὴν, τοῦ δὲ Εὐμόλπον τὸν καταδείξαντα τὴν μῆσιν καὶ ἱεροφάντην γεγονότα.

volans (fr. 41)

41 T (A 5 D.-K., 5 [B 17] C.)

Paus. 1, 22, 7 (de picturis in arce Athenarum) ἔτι δὲ τῶν γραφῶν παρέν- τι τὸν παῖδα τὸν τὰς ὑδρίας φέροντα καὶ τὸν παλαιστήν, ὃν Τιμαίνετος ἔγραψεν, ἔστι Μουσαῖος· ἐγὼ δὲ ἔπη μὲν ἐπελεξάμην ἐν οἷς ἔστι πέτεσθαι

39 ex Herodoro sec. Linforth 74 (cf. eund., Class. Stud. Presented to E. Capps, Princeton 1936, 217ss), an ex Matr. Theb.? cf. Schwartz, Diodoros, RE V 1 (1903) 676; vid. et. Graf, Eleusis 12 et adn. 36 | cf. Orph. fr. 514 et 713 II | vid. et. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 41

40 2 aliquid fort. excidit : τὸν Εὐμόλπον <τοῦτον> dub. Jac. | in μῆσιν desinit **R** || **4** τὸν α' (<πρώτον>) Εὔ. Siebelis : <τοῦτον> Εὔ. Müller : <τοῦτον> τὸν Εὔ. Die. : τὸν Εὐμόλπον **L** | <τὴν> add. Triclinius || **4** Εὐμόλπον — **5** Κήρυκα] 'offenbar hängen diese Namen mit gewissen liturgischen Funktionen beim Kulte der eleusinischen Gottheiten zusammen, Toepffer, Att. Geneal. 24 ff.' Rzach, Musaios, RE XVI 1 (1933) 758 || **7** <πρώτον> post καὶ add. Meineke : 'possis etiam ante καταδείξαντα' Fowler || cf. fr. 18 in app. crit.

41 cf. Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 151; 171s; eand., Emerita 69, 2001, 142ss || **1** ἔτι δὲ Hermann : ἐπὶ δὲ (δὴ **Ma**) **β** || **3** πέτεσθαι] 'Abarismotiv' D.-K. | 'res per se clara: accepit Musaeus alas in iis terris unde Apollo etiam rediit alatus. finxit haud dubie poeta se ex terra transhipaea venisse, ubi habitant Hyperborei' Kern, Ind. Rostock 7, at 'le bref commentaire du Périégète ... ne suffit pas pour qu'on imagine sur ce tableau un M. ailé (Reinach, Rec. Millet 148

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

Μουσαῖον ὑπὸ Βορέου δῶρον, δοκεῖν δέ μοι πεποίηκεν αὐτὰ Ὀνομάκριτος
(cf. Orph. fr. 1119). sequitur fr. 59 II. 5

a Christianis contemptus (fr. 42)

42 T

ORIGEN. c. Cels. 1, 18 εἴποιμεν δ' ἂν προκαλούμενοι βίβλους βίβλοις πα-
ραβάλλεσθαι ὅτι φέρε, ὃ οὗτος, τὰ Λίνου (fr. 75 I) καὶ Μουσαίου καὶ Ὀρ-
φέως (fr. 1022) ποιήματα καὶ Φερεκύδου τὴν γραφὴν καὶ συνεξέταξε τοῖς
Μωϋσέως νόμοις, ἱστορίας ἱστορίαις καὶ ἠθικοῦς λόγους νόμοις καὶ προ-
στάγμασι παρατιθείς. plura invenies in Orph. fr. 1022. 5

Sethiani imitantur (fr. 43)

43 T

HIPPOCR. Ref. 5, 20, 4 ἔστι δὲ αὐτοῖς (sc. Sethianis) ἡ πᾶσα διδασκαλία τοῦ
λόγου ἀπὸ τῶν παλαιῶν θεολόγων, Μουσαίου καὶ Λίνου (fr. 76) καὶ τοῦ τὰς
τελετὰς μάλιστα καὶ τὰ μυστήρια καταδείξαντος Ὀρφέως (fr. 532), cf.
5, 4 τίς ὁ κατὰ τοὺς Σηθιανούς λόγος, καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν καθ' Ἑλλήνας σο-
φῶν κλειψιλογήσαντες Μουσαίου καὶ Λίνου καὶ Ὀρφέως τὸ δόγμα ἑαυτῶν 5
συνεκάττυσαν.

mors et sepulcrum (fr. 44-45)

dissentiunt auctores de loco ubi Musaeus mortuus sit: Athenis (fr. 44) an Pha-
leri (fr. 45)

n. 1)' Kaufmann-Samaras, Musaios, LIMC VI 1 (1992) 687 II 4 ὑπὸ Βορέου] Ὑπερ-
βορέων Kern I ὑπὸ del. van Herwerden

42 cf. fr. 32 II 3 Φερεκύδου τὴν γραφὴν] cf. Schibli p. 3s adn. 8

43 cf. Orph. fr. 532 et comm. ad loc. II 2 ἀπὸ ed. Gott. : ὑπὸ P II 3 μάλιστα post
μυστήρια transp. Marc. II 4 καθ'] κατ' P II 5 κλειψο- P I Μουσέου P

44 T (5 [B 18] C.)

PAUS. 1, 25, 8 ἔστι δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ἀρχαίου τὸ Μουσεῖον ἀπαν-
τικρὺ τῆς ἀκροπόλεως λόφος, ἐνθα Μουσαῖον αἰδεῖν καὶ ἀποθανόντα γῆραι
ταφῆναι λέγουσιν.

45 T (A 4 D.-K., 5 [B 9] C.)

DIOG. LAERT. 1, 3 pergit fr. 78 I τοῦτον (sc. Μουσαῖον) τελευτῆσαι (sc. φασι)
Φαληροί, καὶ αὐτῷ ἐπιγεγράφθαι τόδε τὸ ἐλεγείον (Lobo Argivus fr. 9 Garul-
li, Suppl. Hell. 504 Lloyd-Jones-Parsons = Anth. Pal. 7, 615) cf. fr. 11 III

- Εὐμόλπου φίλον υἱὸν ἔχει τὸ Φαληρικὸν οὔδας
5 Μουσαῖον φθίμενον σῶμ', ὑπὸ τῷδε τάφῳ.
ἀπὸ δὲ τοῦ πατρὸς τοῦ Μουσαίου καὶ Εὐμολπίδα καλοῦνται παρ' Ἀθη-
ναίοις. sequitur Lin. fr. 22 I.

apud inferos (fr. 46-48)

46 T (5 [A 13] C.)

(I) PLAT. Apol. 41a (unde Euseb. Praep. Ev. 13, 10, 12, Stob. Flor. 4, 52b, 50
[IV 1094, 2 Hense]), plura invenies in Orph. fr. 1076 I εἰ γάρ τις ἀφικόμενος

44 1 Μουσεῖον] 'collis notissimus Antiochi Philopappi monumento etiamnunc or-
natus' Kern, Ind. Rostock 3 I 'il toponimo era collegato nella tradizione periegetica
raccolta da Pausania con un heroon del poeta Museo che Diogene Laerzio (I 1, 3
[fr. 45]) pone invece a Falero. È più probabile quindi una connessione del Museo con
il culto delle Muse' Beschi-Musti ad loc. II 2-3 γῆραν φῆναι **L**

45 editionem suam nondum publici iuris factam comiter mihi prae-buit Dorandi;
cf. Garulli, comm. ad loc. 120ss II 2 αὐτὸ **F**¹ II 5 Μουσαίου φθιμένον (et comma post
οὔδας) Reiske ap. Stadtmueller (vid. Anth. Gr. II 1 p. XXXI*) : Μουσαίου φθίμενον
Bergk PLG II4 p. 356 : Μουσαῖον, φθιμένον Hicks I φθινόμενον **F** I σῶμα **P**¹ : corr.
P³ II 6 ἀπὸ τοῦ πατρὸς δὲ **P**

46 cf. Procl. in Plat. Remp. I 157, 8; II 312, 165 (fr. 37 II) et vers. Lat., Cic. Tusc. 1,
98 ut vero conloqui cum Orpheo Museo Homero Hesiodo liceat, quanti tandem aesti-
matis?, vid. et. Linfoth 106; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

εἰς Ἄιδου ... εὐρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς δικαστάς, ... ἄρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὀρφεὶ συγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳι κτλ. || (II) Tzetz. In Aristoph. Ran. 1116 (IV 3, 1029b 15 Koster) εἰ γὰρ ἐν Ἄιδου νῦν ἀκριβῶς ἔγνω τὸν 5 χορὸν πεφυκέναι, οὐκ ἂν οὕτω τὸν λόγον προήνεγκεν, ὄντων ἐκείσε Λίνου (fr. 71), Θαμύριδος, Ὀρφέως (fr. 1076 III), Ὀμήρου, Ἡσιόδου, Μουσαίου, Ἀναξαγόρου, Ἐμπεδοκλέους, τῶν ἄλλων ἀπάντων, ὧν ὁ κόσμος οὐκ ἔστιν ἀντάξιος'.

47 T

VERG. Aen. 6, 666-669

quos circumfusus sic est adfata Sybilla,
Musaeum ante omnis (medium nam plurima turba
hunc habet atque umeris exstantem suspicit altis):
'dicite, felices animae tuque, optime vates', etc.

48 T (ad 5 [B 8] C.)

PROCL. in Plat. Remp. II 312, 16 Kroll, plura invenies in fr. 37 II δηλοῖ δὲ (sc. Plato) τὰ ἐν Ἀπολογίαι (41a, cf. fr. 46 I) ῥηθέντα παρὰ τοῦ Σωκράτους, ὡς ἄρα πολλοῦ ἂν τιμήσαι τὸ ἐν Ἄιδου συγγενέσθαι τοῖς Ὀρφεῦσιν, τοῖς Μουσαίοις, τοῖς Αἴασιν.

1998, 40; 43s; eund., Ítaca 18, 2002, 62 || 3 εὐρήσεις Stob. | ὡς om. Plat. **bd** Euseb. DN || 3-4 ἀποδημία ἂν εἴη Stob.

47 plane Musaeus in poetarum numero qui carmina de animae fato apud inferos composuerint a Vergilio refertur || **666** circumfuso **P** || **667** Museum **M** | omnes **P** | maedium **F** || **668** extantem **MPR** | suspicit **R** || **icon**. Musaeus vates apud inferos una cum Aenea et Sibylla depictus est in cod. Vatican. Bibl. cod. lat. 3225, saec. V p. C. n., cf. de Witt, Die Miniaturen des Vergilius Vaticanus, 1959, 116ss, lam. 21, 2; cf. Kaufmann-Samaras, Musaios, LIMC VI 1 (1992) 687 (n. 14)

48 cf. Linforth 106 et 194s || 3 τιμήσαι Kroll : τιμήσαι cod.

theologus aliquando cum Mose confusus (fr. 49)

49 T (5 [B 11] C.)

- (I) EUSEB. Praep. Ev. 9, 27, 3 (= Artapanus FGrHist 726 F 3) ταύτην δὲ στεῖλαι ὑπάρχουσιν ὑποβλέσθαι τινὸς τῶν Ἰουδαίων παιδίων, τοῦτο δὲ Μῶυσον ὀνομάσαι· ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων αὐτὸν (sc. Μῶυσον) {ἀνδρωθέντα} Μουσαῖον προσαγορευθῆναι. γενέσθαι δὲ τὸν Μῶυσον τοῦτον Ὀρφῆως
 5 (fr. 942) διδάσκαλον II (II) EUSEB. Praep. Ev. 10, 4, 4 οἷς τὰ μὲν ἐκ Φοινίκης Κάδμος ὁ Ἀγήνορος, τὰ δ' ἐξ Αἰγύπτου περὶ θεῶν ἢ καὶ ποθεν ἄλλοθεν, μυστήρια καὶ τελετὰς ξοάνων τε ἰδρύσεις καὶ ὕμνους ᾠδὰς τε καὶ ἐπιδάσ, ἦτοι ὁ Θράκιος Ὀρφεὺς (Orph. fr. 52 II) ἢ καὶ τις ἕτερος Ἑλλήν ἢ βάρβαρος, τῆς πλάνης ἀρχηγὸς γενόμενοι, συνεστήσαντο· τούτων γὰρ οὐδένας
 10 καὶ αὐτοὶ ἂν ὁμολογήσαιεν Ἑλληνες παλαιότερους εἰδέναι. πρῶτον γοῦν ἀπάντων Ὀρφέα (fr. 875 VI), εἶτα δὲ Λίνον (fr. 7 IV) κᾶπειτα Μουσαῖον ἀμφὶ τὰ Τρωϊκὰ γενομένους ἢ μικρῶι πρόσθεν ἡκμακεῖναι φασίν. ἀλλὰ κατὰ γε τούτους πλέον οὐδὲν τῆς Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων πολυπλανοῦς θεολογίας παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἐπολιτεύετο II (III) EUSEB. Praep. Ev. 10, 4, 10 συνομολο-
 15 γουσί γέ τοι Ἑλληνες αὐτοὶ μετὰ γε Ὀρφέα (fr. 888 II) Λίνον (fr. 75 II) τε καὶ Μουσαῖον, οἱ δὴ πάντων μάλιστα θεολόγων παλαιότατοι τε καὶ πρῶτοι κατήρξαν αὐτοῖς τῆς πολυθέου πλάνης, τοὺς ἐπτά παρ' αὐτοῖς ἄνδρας ἐπὶ σοφαίαι θαυμασθῆναι, οὓς δὴ καὶ ἐπονομάσαι σοφούς.

49 1–5 vid. Euseb. Praep. Ev. 9, 8, 2 (= Numen. fr. 9) Μουσαίωι γοῦν τῷ Ἰουδαίωι ἐξηγησαμένωι, ἀνδρὶ γενομένωι θεῶι εὖξασθαι δυνατωτάτῳ, οἱ παραστήναι ἀξιωθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους τοῦ τῶν Αἰγυπτίων οὔτοι ἦσαν, τῶν τε συμφορῶν, ὥς ὁ Μουσαῖος ἐπήγε τῇ Αἰγύπτῳ, τὰς νεανικωτάτας αὐτῶν ἐπιλύεσθαι ὥφθησαν δυνατοὶ et Des Places adn. ad loc. p. 52; cf. et. Freudenthal, Hellenistische Studien, Breslau 1875, 173; Eisler, Orphisch-dionysische Mysterien-gedanken in der christlichen Antike, Leipzig-Berlin 1925, 6s; Rzach, Musaios, RE XVI 1 (1933) 758; Bidez-Cumont, Les mages hellénisés, Paris I 1938, 234; Dalbert, Die Theologie der hellenistisch-jüdischen Missions-Literatur unter Ausschluß von Philo und Josephus, Hamburg 1954, 42ss; Graf, Eleusis 12s | at cf. Euseb. Praep. Ev. 10, 11, 27 (Orph. fr. 875 I), ubi Moses a Musaeo distinguitur II 3 {ἀνδρωθέντα} secl. Freudenthal II 4–5 Ὀρφεὺς διδάσκαλος ὁ Μωσῆς καὶ ὅρα οἷα περὶ τούτων διέξει-σιν I in mg. II 6 Κάδμων I | περὶ | παρὰ ND II 8 τις om. B II 9 ἀρχηγὸς γενόμενοι οἱ ἄρξαντες BN II 9 τούτων — 14 ἐπολιτεύετο om. B II 11 δὲ om. ND | Λίνον ON II 15 αὐτοὶ om. BH | Λίνον ON | τε om. BN II 16 δὴ om. BN | μάλιστα πάντων BN | τε om. BN II 17 ἐπτά | ζ BN

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

Musaeus ab aliis auctoribus imitando expressus
vel enarratus (fr. 50-52)

50 T (B 6 D.-K., 5 [B 22] C.)

CLEM. ALEX. Strom. 6, 2, 25, 2 (= EUSEB. Praep. Ev. 10, 2, 7) αὐτοτελῶς γὰρ τὰ ἐτέρων ὑφελόμενοι ὡς ἴδια ἐξήνεγκαν, καθάπερ Εὐγάμμων (Teleg. test. 3) ὁ Κυρηναῖος ἐκ Μουσαίου τὸ περὶ Θεσπρωτῶν βιβλίον ὀλόκληρον.

51 T (5 [B 1] C.)

CLEM. ALEX. Strom. 6, 2, 15, 1 Ἰππίαν τὸν σοφιστὴν τὸν Ἥλειον ... πα-
ραστησώμεθα ὥδε πως λέγοντα (86 B 6 D.-K. = fr. 6 Untersteiner)· τούτων
ἴσως εἴρηται τὰ μὲν Ὀρφεῖ (fr. 1146), τὰ δὲ Μουσαίῳ, κατὰ βραχὺ ἄλλῳι
ἄλλαχού, τὰ δὲ Ἡσιόδῳ, τὰ δὲ Ὀμήρῳ, τὰ δὲ τοῖς ἄλλοις τῶν ποιητῶν,
τὰ δὲ ἐν συγγραφαῖς τὰ μὲν Ἑλλήσι, τὰ δὲ βαρβάροις· ἐγὼ δὲ ἐκ πάντων 5
τούτων τὰ μέγιστα καὶ ὁμόφυλα συνθεῖς τοῦτον καινὸν καὶ πολυειδῆ τὸν
λόγον ποιήσομαι·

50 cf. Stemplinger, *Das Plagiat in der griechischen Literatur*, Leipzig 1912, 66s ll 1 γὰρ] δὲ Euseb. ll 2 Εὐγάμμων Dind. : Εὐγάμων Clem. : Εὐγράμμων Euseb. ll 3 Θεσπρωτῶν L l Θεσπρωτῶν βιβλίον] cf. Paus. 8, 12, 5

51 de re cf. Pòrtulas in: Auger-Said (edd.), *Généalogies mythiques*, Paris-Nanterre 1998, 334s; cf. et. FGrHist 6 F 4, Plat. Hipp. mai. 282a εἴωθα μέντοι ἔγωγε τοὺς παλαιούς τε καὶ προτέρους ἡμῶν προτέρους τε καὶ μᾶλλον ἐγκωμιάζειν ἢ τοὺς νῦν et Jac. et Untersteiner, comm. ad loc.; vid. et. Linforth 105s; Fowler, *Early Greek Mythography*, Oxford 2000, XXXIIs ll 1 Ἥλειον Stählin : ἡλείον L³ : ἥλιον L ll 3 ἄλλῳι ἄλλως Geel ll 6 μέγιστα καὶ] μάλιστα Nauck : βέλτιστα καὶ Cobet